

Türkiye – Suriye İlişkilerindeki Dönüşümün Haber Diline Etkisi*

The Effect of Transformation in Turkey – Syrian Relations on News Discourse

Lale DÜNDAR**

Öz

Haber metinlerinin tarafsızlığı gazetecilik çalışmalarında en çok tartışılan konuların başında gelmektedir. Haberciler her ne kadar tarafsız ve objektif olduklarını iddia etseler de, haber metinlerinde kullanılan her bir kavram, her bir kelime bir taraf seçmek ve tutum almak anlamına gelebilmektedir. Bir kişinin, kurumun, örgütün, coğrafi bölgenin haber metninde ne şekilde tanımlandığı, o metnin bakış açısını ortaya koyduğu gibi tarafsızlığının da mümkün olmadığını düşündürmektedir. Türk basını da haber metinlerinde yer verdiği tanımlamalar ile kaçınılmaz olarak bir tutum almaktadır. Uluslararası ilişkilerde yaşanan krizler, iç politikadaki gelişmeler ya da toplumsal olaylar, bazı kişi, kurum ya da yer adlarının haber metinlerinde ne şekilde tanımlanacağı noktasında belirleyici olabilmektedir.

Türkiye-Suriye ilişkilerinin 2011 yılı itibarıyla keskin bir kırılma yaşaması, haber metinlerinde de kimi kavramların dönüşümüne neden olmuştur. Siyasi iktidarın çağrı ve önerileri doğrultusunda haber metinlerinde yer alan bazı kavramların 2011 sonrasında dönüşüme uğradığı tespit edilmiştir. Öncelikli olarak devletin resmi yayın kuruluşlarının yayınladığı haber metinlerinin incelendiği bu çalışma, ana akım medya kuruluşları ile ideolojik tutumları ile bilinen yayın kuruluşlarının haber metinlerindeki kavram tercihlerini de kapsamaktadır. Çalışmada Türkiye-Suriye ilişkilerindeki dönüşümü takip eden süreçte haber metinlerinde yer alan kavramların Esad'dan Esed'e, IŞİD'den DAEŞ'e ve Kobani'den Ayn el Arap'a dönüşüm süreçleri ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Suriye, haber, gazetecilik, dil, Esad, Esed, IŞİD, DAEŞ, Kobani, Ayn el Arab.

Abstract

One of the most debated issues in journalism studies is the objectivity of the news texts. Even though the journalists argue that they are objective, every single word used in a news text may refer to some other meanings which can create a subjective point of view. How to define or how to name a person, an institution, an organization or a geographical place in a news text, not only presents a point of view, but also strengthens the idea of "objectivity is impossible". Turkish media is also taking position inevitably, by choosing different definitions in news texts. The crisis in international relations, domestic politics or social circumstances may have affect on how to define the people, institutions or geographical places in news texts.

Some of the terminologies appeared in the news texts have been transformed during and after the radical break of the relations of Turkey and Syria in 2011. It is observed that the terminologies of

* Makalenin Geliş Tarihi:10.04.2016, Kabul Tarihi: 20.05.2016

** Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo TV Sinema Bölümü Öğretim Görevlisi,
E-Posta: dundarlale@gmail.com

Gaz

Akademik
Bakış
209
Cilt 9 Sayı 18
Yaz 2016

news texts were transformed with the suggestions and calls of the members of the political power. This study investigates the preferred terminologies in the news texts of the state owned media institutions in Turkey, as well as the main stream media institutions and the ideologically positioned media institutions. The study focuses on the transformation of the terminologies from Esad to Esed, from IŞİD to DAEŞ and from Kobani to Ayn el Arab.

Keywords: Syria, news, journalism, language, Esad, Esed, IŞİD, DAEŞ, Kobani, Ayn el Arab.

Giriş

Haber metinlerinin objektifliği medya çalışmalarında sıklıkla ele alınan tartışmalı bir konudur. Egemen kuram her ne kadar editoryal bağımsızlığa vurgu yapsa da, haber üretim süreçlerindeki uygulamalar çoğu zaman haber metinlerinin objektif olmasını imkansız kılmaktadır. Medya sahiplerinin ya da egemen güçlerin haber metinleri üzerindeki etkisi kimi durumlarda açıkça görülmektedir. Bu çalışma haber metinlerinde egemen güçlerin etkisi olduğunu varsaymaktadır. Egemen güçlerin ticari, siyasi ya da ideolojik kaygıları haber metinlerini etkileyen, şekillendiren unsurlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Çalışmada, Türkiye- Suriye ilişkilerindeki dönüşümün haber metinlerine etkisi incelenmiş ve egemen güçlerin ideoloji ve söylemlerinin haber metinlerindeki kullanılan kavram ve tanımlamalar üzerinde belirleyici olduğu iddiası üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın birinci bölümünde Türkiye-Suriye ilişkilerinin yaşadığı dönüşümler ele alınmıştır. Bu dönüşümler içinde özellikle 2011 öncesi ve sonrasındaki radikal değişime dikkat çekilmiştir. İkinci bölümde ise haber üretim süreçlerinde egemen güçlerin etkisi ele alınmış ve haber metinlerinin üretim süreçleri ile ideoloji ilişkisi irdelenmiştir. Üçüncü bölümde ise, Türkiye-Suriye ilişkilerindeki dönüşümün haber metinlerine etkisi incelenmiştir. İki ülke arasındaki ilişkilerin bozulmasından önce ve sonra yayınlanan haber metinleri karşılaştırılmış ve iki ülke ilişkilerindeki dönüşüme paralel olarak haber metinlerindeki bazı kavramların da dönüştüğü ortaya konmuştur. Çalışma haber metinlerindeki bu değişim ve dönüşümü, objektif habercilik kavramının ne derece sorunlu olduğunu ispatlayan bir bulgu olarak ele almaktadır.

Türkiye Suriye İlişkilerinin Dönüşümü

Türkiye'nin 911 kilometre ile en uzun sınıra sahip olduğu komşusu Suriye ile ilişkileri tarihten bu yana defalarca iniş çıkışlara sahne olmuştur. 1946 yılında bağımsızlığına kavuşan Suriye ile Türkiye arasında Hatay sorunu, su sorunu ve terör sorunu gibi konular ilişkilerin gerilmesine neden olmuştur. Türkiye ile Fransa arasında 20 Ekim 1921 tarihinde imzalanan Ankara itilafnamesi ile Suriye sınırlarında bırakılan İskenderun Sancağına özel bir idare şekli tanınmıştır. Buna göre sancak, Suriye sınırları içerisinde kalacak; burada özel bir idare kurulup, Türk kültürünü geliştirmek için her türlü kolaylıktan yararlanılacaktır. Ayrıca resmî dil Türkçe olacak ve para birimi olarak da Türk lirası geçerli

Görüş

Akademik
Bakış

210

Cilt 9 Sayı 18
Yaz 2016

olacaktır.¹ Lozan Anlaşmasında ise Hatay Türkiye sınırlarının dışında kalmıştır. Fransa'nın 1936 yılında Suriye'ye bağımsızlık vermesinden sonra İskenderun Sancağı'nın durumunda belirsizlik olmuştur. Fransa, her ne kadar Suriye'den çekilirken, Sancak üzerindeki yetkilerini Suriye'ye terk etse de Türk Hükümeti durumu kabul etmemiştir. Cenevre'deki Milletler Cemiyeti toplantısında Fransa ile yapılan görüşmeler netice vermeyince, 9 Ekim 1936'da Fransa'ya resmi bir nota vererek, Suriye'ye yapıldığı gibi, İskenderun Sancağı'na da bağımsızlık verilmesini istemiştir. 27 Ocak 1937'de Cenevre'de toplanan Milletler Cemiyeti, Hatay'ın bağımsızlığını kabul etmiş ve bir seçimle nüfus çoğunluğunun tespit edilmesine karar vermiştir. Daha sonra Hatay'da tarafsız bir seçim kabul edilmiş ve 13 Ağustos'ta seçimler yapılmıştır. Böylece bağımsız Hatay Cumhuriyeti 12 Eylül 1938'de kurulmuştur. Bu Cumhuriyet ise, 30 Haziran 1939'da Türkiye'ye katılma kararını almış ve böylece Hatay Türk topraklarına dâhil olmuştur. Bu gelişmeye rağmen, Suriye yıllarca haritalarında Hatay'ı da Suriye sınırlarına dâhil gibi göstermeye devam etmiş, bu durum iki ülke arasında gerginliğe neden olmuştur.

1980 yılında gündeme gelen Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) da iki ülke arasında yeni bir soruna neden olmuştur. Türkiye'den doğup Suriye topraklarına doğru akan Fırat Nehri'nin havzasının yanı sıra, Dicle Nehri havzasını da kapsayan GAP, Türkiye açısından su kaynaklarının daha verimli kullanılmasının bir aracı olarak görülmüş ancak Suriye, Fırat Nehri'nin sınır aşan sular hukuku kapsamında değerlendirilmesini talep etmiştir. Suriye'nin temel korkusu GAP çerçevesinde sulanması planlanan 1,6 milyon hektar tarım arazisi nedeniyle öncelikle Fırat ve daha az ölçüde Dicle sularının Türkiye tarafından kullanılmadan Suriye ve Irak'a akan sularının azalmasıdır.² Türkiye çeşitli defalar, kendi topraklarından kaynaklanan suları siyasi bir silah olarak kullanmayacağını açıklasa da su sorunu Türkiye'nin Suriye gibi Ortadoğu ülkeleriyle ilişkilerinde belirleyici unsurlardan biri olmuştur.

1979 yılında terör örgütü PKK lideri Abdullah Öcalan'ın Suriye topraklarına kabul edilmesi ikili ilişkileri yeni bir krize sokmuştur. Öcalan'ın yıllarca Suriye'nin denetimindeki Lübnan'ın Bekaa Vadisi'nde ağırlanması ve burada kurulan kamplarda PKK'lılara eğitim verilmesi, Suriye ile Türkiye ilişkilerini derinden zedelemiş, hatta iki ülkeyi savaşın eşiğine getirmiştir. 1998 yılında Öcalan'ın Suriye'den çıkarılmasını isteyen Türkiye, bu talebin yerine getirilmesi halinde askeri adımlar atabileceğinin sinyallerini vermiş hatta dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, "*Suriye'ye karşı mukabelede bulunma hakkımızı saklı tuttuğumuzu ve artık sabrımızın taşmak üzere olduğunu bir kere daha tüm dünyaya ilan ediyorum*" şeklinde açıklama yapmıştır. PKK lideri Abdullah Öcalan'ın sığın-

1 Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Türk Siyasi Tarihi*, Alkım Yayınları, 14. Baskı, İstanbul, s.348.

2 Gün Kut, "*Türk Dış Politikasında Su Sorunu*", Türk Dış Politikasının Analizi, Der: Faruk Sönmezoglu, Der Yayınları, İstanbul, 1994, s. 227.

Gazi

Akademik
Bakış

211

Cilt 9 Sayı 18
Yaz 2016

dığı Suriye’de üslenerek Türkiye’ye karşı eylemler düzenleyen PKK’ya yönelik askeri eylemlerini artıran hükümet, nihayet Öcalan’ın Ekim 1998’de Suriye’den çıkmasını sağlamıştır.³ Türkiye’nin baskılarını artırması üzerine 9 Ekim 1998 tarihinde Öcalan Suriye topraklarından çıkarılarak sınır dışı edilmiş ve Atina’ya gönderilmiştir. Suriye’nin bu hamlesi ikili ilişkilerin yumuşamasına neden olmuştur.

Ahmet Necdet Sezer’in Cumhurbaşkanlığı döneminde atılan adımlar ile ilişkiler normalleşme sürecine girmiştir. 2000 yılında Suriye Devlet Başkanı Hafız Esad⁴ hayatını kaybetmiştir. Sezer’in Suriye Devlet Başkanı Hafız Esad’ın cenaze törenine katılması ilişkilerin sıcaklaşması için önemli bir adım olarak nitelendirilmiştir. Hafız Esad’ın ardından Suriye’de yönetime oğlu Beşar Esad geçmiş, Türkiye’de ise 2002 yılında Adalet ve Kalkınma Partisi iktidara geçmiştir. Her iki ülkedeki yönetim değişiklikleri ilişkilere olumlu yansımış, iki ülke arasındaki ziyaretler hız kazanmıştır. Amerika Birleşik Devletleri’nin Irak işgalinde Türkiye topraklarını da kullanmaya ilişkin tezkerenin, 1 Mart 2003’de Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde reddedilmesi, Irak işgaline karşı olan Şam ile Ankara’nın yakınlaşmasında önemli faktörlerden biri olmuştur. İkili ilişkiler, Beşar Esad’ın 2004 yılındaki Türkiye ziyareti ile bambaşka bir boyut kazanmış ve uzak iki ülkenin yakınlaştığı somut olarak ortaya çıkmıştır. Esad’ın bu ziyareti, Suriye tarihinde ilk defa bir Suriye Devlet Başkanı’nın Ankara’ya gelmesi açısından da tarihi bir niteliktedir. Bu ziyareti takiben Başbakan Recep Tayyip Erdoğan aynı yıl, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer ise 2005 yılında Suriye’yi ziyaret etmiştir.

Adalet ve Kalkınma Partisi’nin “komşularla sıfır sorun” stratejisinin bir sonucu olarak da değerlendirilebilecek bir yaklaşımla, özellikle bu dönemde ilişkilerin çok hızlı bir yakınlaşma trendine girdiği gözlenmiştir. İki ülke arasında ilişkileri geliştiren olumlu adımlar da atılmış, ticaret, kültür, tarım, savunma, ulaştırma gibi alanlarda işbirliği anlaşmaları imzalanmış, ortak tatbikatlar yapılmıştır. Ortak askeri tatbikat düzenlenmesi, iki ülke arasındaki dostluk, işbirliği ve karşılıklı güvenin artmasının bir sonucu olarak değerlendirilmiştir. Sadece askeri alanda değil, sosyal alanlarda da ilişkiler geliştirilmiş iki ülke

3 Kemal H. Karpat, *Kısa Türkiye Tarihi*, Timaş Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2013., s. 238.

4 * Bu çalışma, haber metinlerinde Esad yerine Esed ifadesinin kullanılmasına yönelik araştırma içermektedir. Esad isminin haber metinlerinde nasıl Esed’e döndüğü çalışmanın ilerleyen kısımlarında açıklanmaktadır. Ancak çalışmanın bazı yerlerinde yazar da yaklaşık 40 yıldır Suriye’yi yöneten ailenin soy isminden söz ederken Esad ya da Esed kavramlarından birini seçmek durumunda kalmıştır. Yazar, hangi ismin doğru çeviri olduğundan ya da ismin kökenlerinden yola çıkarak değil, kişinin kendisini nasıl tanımladığından yola çıkarak bir isim tercihi yapmıştır. Suriye’nin ulusal resmi haber ajansı olan ve Suriye Enformasyon Bakanlığına bağlı olan Şam merkezli SANA (Suriye Arap Haber Ajansı)’nın Türkçe web sitesinde yer alan tüm Türkçe haberlerinde Suriye Devlet Başkanı’nın soy ismi Esad olarak geçmektedir. Buradan hareketle, Suriye Devlet Başkanı’nın soy ismi, Suriye resmi haber ajansı tarafından Esad olarak Türkçeleştirildiği için yazar da kendi ifadelerinde Esad ismini kullanmıştır.

halkının yakınlaşması da hedeflenmiştir. Bu stratejinin somut örneklerinden biri de 2007 yılında yaşanmıştır. 2007 yılında Halep Olimpiyat Stadi'nin açılışı nedeniyle Suriye'nin Al İttihad takımı ile Fenerbahçe arasında özel bir maç tertip edilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan eşi ve bazı bakanlarla birlikte gittiği Halep'te, maç Beşar Esad ile birlikte izlemiş ve stadın açılışını da iki lider birlikte yapmıştır.⁵

Recep Tayyip Erdoğan'ın Başbakanlığı ve Abdullah Gül'ün Cumhurbaşkanlığı dönemlerinde ise iki ülke liderleri ve aileleri arasında sıcak kişisel ilişkiler kurulmuş ve bu ilişkilerin bir sonucu olarak Esad çifti 2008 yılında tatillerini Türkiye'de geçirmişlerdir. Ailesiyle birlikte tatil için Bodrum'a gelen Esad'ı, Erdoğan çifti karşılaşmış ve ağırlamıştır. İki ailenin yakınlığı haber metinlerine de yansımış, haberlerde Erdoğan çiftinin Esad çiftini “*sarılip öperek*” karşıladığı ifade edilmiştir.⁶ İki liderin birbirleri ve aileleri ile kurduğu yakın ilişkilerin bir sonucu olarak, liderler arasında diplomatik bir dil yerine daha samimi bir dil benimsendiği de gözlenmiştir. Beşar Esad, Türkiye'nin Golan tepelerine ilişkin arabuluculuğunu değerlendirirken, Recep Tayyip Erdoğan'dan “*Kardeşim Erdoğan*”⁷ diye bahsetmiştir. Aynı şekilde Başbakan Erdoğan da 2009 yılında Suriye'ye yaptığı ziyarette Esad'dan “*Kardeşim Esad*” diye bahsetmiş ve “*Suriye ikinci evimizdir*” ifadesini kullanmıştır.⁸ İlişkiler bu dönemde öylesine iyi bir noktadadır ki, iki ülke ortak bakanlar kurulu bile toplamıştır. 13 Ekim 2009'da Türkiye ve Suriye arasında iki ülkenin bakanlarının katılımıyla Halep ve Gaziantep'te Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi 1. Bakanlar Kurulu toplantısı düzenlenmiştir. Toplantıyı değerlendiren Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu ilişkilerin vizyonunun, “*Ortak kader, ortak tarih, ortak gelecek*” olduğunu söylemiştir. Aynı yılın Aralık ayında benzer bir toplantı Şam'da da yapılmıştır. İki ülke arasındaki dostluk ilişkisinin en üst seviyeye ulaştığı bu dönemde vize-ler de karşılıklı olarak kaldırılmıştır.⁹

Ancak iki ülke arasındaki sıcaklık, 2011 yılında yerini sert rüzgarlara bırakmıştır. 2010 yılında Arap coğrafyasında başlayan ve “*Arap Baharı*” adı verilen toplumsal hareketlenmeler Suriye'yi de etkisi altına almıştır. Suriye'de ortaya çıkan toplumsal olayların Suriye ordusu tarafından sert bir şekilde bastırılması

- 5 “Halep'te dostluk kazandı: Al İttihad 2 - 2 Fenerbahçe”, 03.04.2007, <http://www.fenerbahce.org/detay.asp?ContentID=6979> Erişim Tarihi: 04.05.2016
- 6 “Hem Tatil Hem Siyaset İçin Bodrum'da”, Hürriyet Gazetesi, 05.08.2008 <http://www.hurriyet.com.tr/hem-tatil-hem-siyaset-icin-bodrumda-9588900> Erişim tarihi: 04.05.2016
- 7 “Suriye-Türkiye ilişkilerinde dönüm noktaları” Hürriyet Gazetesi, <http://fotoanaliz.hurriyet.com.tr/galeridetay/57640/4369/7/suriye-turkiye-iliskilerinde-donum-noktalari> Erişim Tarihi: 04.05.2016
- 8 “Suriye İkinci Evimizdir” Sabah Gazetesi, 23 Aralık 2009, http://www.sabah.com.tr/gundem/2009/12/23/suriye_ikinci_evimizdir, Erişim Tarihi: 04.05.2016
- 9 “Suriye ile vize kalktı İşbirliği Konseyi kuruldu”, Hürriyet Gazetesi, 17.09.2009, <http://www.hurriyet.com.tr/suriye-ile-vize-kalkti-isbirligi-konseyi-kuruldu-12498596> Erişim Tarihi: 04.04.2016

Gazi

ile gelişen olaylar sürecinde Türkiye Suriye yönetimini defalarca uyarılmış ancak uyarılarına olumlu yanıt alamamıştır. 2011 yılının Ağustos ayında Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu Suriye'ye resmi ziyarette bulunarak, Başbakan Erdoğan'ın mesajlarını iletmış, ancak Esad "Teröristlerle mücadele ediyoruz" diyerek, Ankara'nın tavsiyelerini reddetmiştir.¹⁰ İkili ilişkilerdeki gerilim, 13 Kasım 2011 tarihinde Şam'daki Türk büyükelçiliğinin basılması ile zirve noktasına ulaşmış, Türkiye ise bu saldırıdan kısa bir süre sonra 30 Kasım 2011 tarihinde Suriye ile bütün ilişkilerini kestiğini açıklamıştır. Türkiye Şam'daki elçiliği de Mart 2012'de kapatmıştır. İlişkilerin tümüyle kesilmesine rağmen, Türkiye, bölgedeki soruna ilgisiz kalmamış ve Şam yönetiminin "Suriye'nin düşmanları" olarak nitelendirdiği, "Suriye'nin Dostları" adıyla düzenlenen toplantılarına ev sahipliği yapmıştır. Bu toplantılar daha sonra Türkiye'nin öncülüğünde farklı ülkelerde toplanmaya devam etmiştir. Suriye'deki krize ilişkin inisiyatif alan Türkiye, Suriye makamları tarafından Suriyeli muhalifleri silahlandırmak ve eğitmekle suçlanmıştır. Batı basınında da yer alan söz konusu iddiaları¹¹ hükümet defalarca yalanlamış, 2012 yılının Mayıs ayında ise Suriyeli diplomatları sınır dışı etme kararı almıştır.

2012 yılının Haziran ayında ise Suriye'nin, Türkiye'nin bir savaş uçağını düşürdüğünü iddia etmesiyle, iki ülke adeta savaşın eşiğine gelmiştir. Uçaktaki iki pilotun hayatını kaybetmesiyle sonuçlanan olayın, Suriye tarafından atılan bir füzenin havada patlamasıyla oluşan etki nedeniyle kontrolden çıkması sonucu gerçekleştiği anlaşılmıştır.¹² Bu olay üzerine Türkiye, angajman kurallarını değiştirmiş ve Suriye tarafından gelen her türlü mermi ve saldırı için anında yanıt vermeye başlayacağını duyurmuştur. İki ülke ilişkilerini savaşın eşiğine getiren bir diğer unsur da Reyhanlı saldırısı olmuştur. 11 Mayıs 2013'de Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde bombalı 2 aracı patlatarak 5'i çocuk 52 kişinin ölmesine 130 kişinin de yaralanmasına neden olan bu saldırının Suriye gizli servisi El Muhaberat'ın desteğiyle düzenlendiği iddia edilmiş ve bu iddialar basında da yer almıştır.¹³ 2014 yılında ise sınır ihlali yaptığı gerekçesiyle bir Suriye savaş uçağı Hatay sınırında Türkiye tarafından düşürülmüştür.¹⁴

Görüş

Akademik
Bakış

214

Cilt 9 Sayı 18
Yaz 2016

- 10 "Suriye-Türkiye ilişkilerinde dönüm noktaları" Hürriyet Gazetesi, <http://fotoanaliz.hurriyet.com.tr/galeridetay/57640/4369/7/suriye-turkiye-iliskilerinde-donum-noktalari> Erişim Tarihi: 04.05.2016
- 11 Tim Arango, "Erdogan, Syrian Rebels' Leading Ally, Hesitates" New York Times, 17.10.2013. http://www.nytimes.com/2013/10/18/world/middleeast/erdogan-syria-rebels-leading-ally-hesitates-31-months-in.html?_r=0 Erişim Tarihi: 04.05.2016
- 12 "Türkiye-Suriye İlişkileri: İnşiler ve Çıkışlar", 06.01.2014 Al-Jazeera <http://www.aljazeera.com.tr/dosya/turkiye-suriye-iliskileri-inisler-ve-cikislar> Erişim Tarihi: 04.05.2016
- 13 "Yine El Muhaberat", Milliyet Gazetesi, 12.05.2013 <http://www.milliyet.com.tr/yine-el-muhaberat/gundem/detay/1707310/default.htm> Erişim Tarihi: 01.05.2016
- 14 "Sınır ihlali yapan Suriye uçağı düşürüldü" Milliyet Gazetesi, 23.03.2014, <http://www.milliyet.com.tr/sinirda-savas-ucagi-dustu/gundem/detay/1855930/default.htm> Erişim Tarihi: 04.05.2016

Toplumsal olaylara gösterdiği sert tepki nedeniyle uluslararası camiada da sıklıkla eleştirilen Suriye yönetimi, Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı'nın resmi açıklamasına göre, sivil halka yönelik kimyasal silah kullanmıştır. Resmi rakamlara göre Suriye yönetiminin şiddet eylemleri sonucu 200 binden fazla Suriyeli hayatını kaybetmiş, 7,6 milyon kişi ülke içinde yerlerinden edilmiş, 4 milyonu aşan Suriyeli ise komşu ülkelere sığınmak zorunda kalmıştır.¹⁵ Suriye halkının meşru taleplerini silah zoruyla bastırdığı gerekçeyle eleştirilen ve uyarılan Suriye hükümeti, Türkiye Cumhuriyeti hükümetine göre, meşruiyetini yitirmiştir.¹⁶

Haber Üretim Süreçlerinde Egemen Güçlerin Etkisi

Kitle iletişim araçlarının haber üretim süreçlerinde editoryal bağımsızlık iddiası, basın özgürlüğü savının, “ihtiyaçları karşılayamaz” hale gelmesi sonucunda yaygınlık kazanmıştır. Devlete karşı kendini koruyabilen gazeteci ve medya sahibini içeren “basın özgürlüğü” kavramı, medya endüstrisindeki gelişmeler sonucu yerini “editoryal bağımsızlık” kavramına bırakmıştır. Egemen kuram, basın özgürlüğünü, devlet müdahalesinden bağımsız olmakla eş anlamlı tutmuştur. Yani özgür basın, gazete sahibinin, devletten bağımsız olması anlamına gelmiştir. Ancak özellikle sermaye yapısındaki dönüşüm, basının sadece devletten korunmasının yeterli olmadığını; bizzat medya sahibinin bir kontrol mercii olabileceğini ortaya koymuştur.¹⁷

Basın devletten doğrudan bir müdahale ile karşılaşmasa bile haber üretim sürecinde yer alan editoryal kadrolar ve medya yöneticileri, otosansür başta olmak üzere çeşitli mekanizmalar geliştirerek, editoryal bağımsızlıktan uzaklaşma eğilimi göstermişlerdir. Adaklı'ya göre, bağımsız gazetecilik bir mittir ve muhabir, doğrudan bir müdahaleye maruz kalmadan, kendi kendini denetlemektedir.¹⁸ Muhabirin kendini sınırlandırmasındaki en temel faktörlerden biri de kuşkusuz iktidarın söylemlerini taşıyan haber kaynaklarına olan yakınlığıdır. Adaklı'ya göre, haber metni ve akredite kaynakları ile olan ilişkiler, editoryal bağımsızlık tezinin, liberal bir mit olduğunu ortaya koymaktadır.¹⁹ İnal bu durumu şöyle özetlemektedir: “Gazeteciliği profesyonel bir uğraş olarak tanımlayan bu kriterler, aynı zamanda haberde görüşlerine sıklıkla yer verilen kaynak kişi ve kurumların (ki

15 “Türkiye - Suriye Siyasi İlişkileri” Dışişleri Bakanlığı, <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-suriye-siyasi-iliskileri-.tr.mfa> Erişim Tarihi: 04.04.2016

16 “Türkiye - Suriye Siyasi İlişkileri” Dışişleri Bakanlığı, <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-suriye-siyasi-iliskileri-.tr.mfa> Erişim Tarihi: 04.04.2016

17 Deniz Tansel İliç, “Türkiye’deki Anaakım Televizyon Kanallarında Editoryal Bağımsızlık – Profesyonellik İdeolojisi İlişkisi”, *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, Cilt 2, Sayı 4, Eylül 2014, s. 104

18 Gülseren Adaklı, “Gazetecilik etiğini belirleyen yapısal unsurlar: Mülkiyet ve kontrol sorunu”, *Televizyon Haberciliğinde Etik*, (Editörler) Bülent Çaplı ve Hakan Tuncel, Fersa Yayınevi, Ankara, 2010, s. 87.

19 Adaklı, a.g.e, s. 87.

Gazi

*bu insanların arasında hükümetin önde gelen kişileri, çeşitli kurumların üst düzey kişi ve sözcülerini örgütlenmiş baskı gruplarını ve uzman olarak tanımlanan kişileri sayabiliriz), durum tanımlarının düzenli biçimde haberlere girmesi ve sonuçta bu kişi ve kurumların söylemlerinin inanırılığının haber metinleri içinde yeniden kurulmasına yol açar*²⁰

Yukarıda da ifade edildiği gibi haber üretim süreçleri egemen güçlerden, onların ideolojilerinden ve söylemlerinden bağımsız düşünülemez. Medya kuruluşları kendi ideolojik fikir sistemlerini oluşturmuşlardır. Bir bakış açısına göre Türk basınında tekelleşebilen veya medya piyasasında etkin olan medya patronları ve holdinglerinin neredeyse tamamı egemen söylemin (iktidar söylemi) üretim aracı konumundadırlar.²¹ Bu durum, basının, enformasyonu halka iletme sürecini etkilemekte ve yönlendirmektedir. Bazı basın kuruluşları, söz konusu bir olayı habere dönüştürürken olayı olumlarken, bazıları da aynı olayı olumsuz şekilde kurgulayarak okuyucuya aktarabilmektedir. Ele alınan olay veya olgu söz konusu basın kuruluşu tarafından kendi fikirsel sistemine uygun hale getirilerek halka sunulmaktadır. E.S.Herman ve N. Chomsky'nin; *"Devlet bürokrasisinin iktidar aygıtlarını elinde tuttuğu ülkelerde, kitle iletişim araçları üzerinde uygulanan ve genellikle resmi sansürle desteklenen teknelci denetim, iletişim araçlarının egemen seçkinlerin amaçlarına hizmet ettiğini açıkça gösterir"*²² şeklindeki düşünceleri medyanın halkın sesi olmadığını düşüncesini desteklemektedir.

Egemen güçler, medyayı çoğu zaman, kendi ideolojilerinin yaygınlaştırılması ve kabul görmesi için bir araç olarak görmektedirler. Toplumda denetimi sağlamak amaçlı mücadele ile ilgili fikir olarak da tanımlanan ideoloji, değerleri, kavramları meşrulaştırmak amacıyla toplumda söz sahibi yapıların nasıl işlediğini anımsatır.²³ İdeoloji, bir üretim biçimi olarak da düşünülebilir. İdeolojinin somut kurumlarla üretilmesi ve yeniden üretilmesi, bireyin kendini temsil ettiği ve toplumsal formasyon sürecinde yeniden ürettiği maddi bir pratik olarak da nitelendirilmektedir.²⁴ Karl Marx'a göre ideoloji oldukça açık bir kavram olmakla birlikte yönetici sınıfın düşüncelerinin toplumda doğal ve normal olarak görünmesine yardımcı olan bir kavramdır.²⁵ Althusser'in, ideolojiye ilişkin en önemli çalışması ise, *"Devletin İdeolojik Aygıtları"* kavramıdır. İdeoloji üretiminde veya üretilen ideolojinin dağıtımında Althusser'in ileri sürdüğü *devletin ideolojik aygıtlarının* azımsanamayacak rolü bulunmaktadır. Devletin bu ideolojik aygıtları ise medya, kiliseler, okullar, camiler, sendikalar gibi kurum

20 Ayşe İnal, "Haber Üretim Sürecinde İki Farklı Yaklaşım", *İlef Yıllık 8*, 1993, s. 157.

21 Nazife Güngör, "Basın İktidar İlişkileri Açısından Türkiye'de Basın Özgürlüğü Tarihsel Bir Çözümleme", *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 13, Sayı: 1-2, 1997, s. 225.

22 Edward S. Herman, Noam Chomsky, Medya Halka Nasıl Evet Deditir, çev. B. Akyoldaş, T.Han, M. Çetin, İ.Kaplan. İstanbul, Minerva Yayınlar, 2. Baskı, 1999, s.21.

23 Korkmaz Alemdar, İrfan Erdoğan, Öteki Kuram, Ankara, Erk Yayınları, 2002, s. 277.

24 Rosalind Coward, John Ellis, Dil ve Maddecilik-Semiyolojideki Gelişmeler ve Özne Teorisi, çev. Eser Tarım, İstanbul, İletişim Yayınları, 1985, s. 139.

25 John Fiske, İletişim Çalışmalarına Giriş, çev. Süleyman İrvan, Ankara, 2. Basım, 2003, s. 221.

ve kuruluşlardan oluşur ki ideolojinin üretimi ve yeniden üretimi de bu aygıtlar aracılığıyla gerçekleşir.²⁶ Althusser'le aynı doğrultuda düşüncelere sahip, Marksist okulun diğer bir düşünürü Gramsci'de, ideoloji kavramı kendisini dolaylı yoldan "hegemonya" kavramıyla ifade eder. Gramsci, toplumdaki egemen sınıfın "hegemonya" kurabilmek için "egemen sınıfın kendi dünya görüşünün ve düşünme biçiminin toplumun üyelerine kabul ettirmesi" şeklinde tanımladığı rıza alma yöntemini kullandığını ve bu rıza alma işleminin de yine kiliseler, okullar ve medya gibi kurumlar aracılığıyla gerçekleştirdiğini belirtmektedir.²⁷ Gramsci'nin hegemonya kavramsallaştırması üzerinden hareket eden Stuart Hall da özellikle haber metinlerinde iktidar konumunda olanların durum tanımlarının nasıl yeniden üretildiği ve iktidarın söyleminin nasıl meşruiyet kazandığının altını çizmiştir. Bu bakış açısına göre, haber üretim süreçlerinin bağımsızlığı söz konusu olamayacağı gibi, haberler esasında egemen sınıfın dünya görüşünü topluma kabul ettirebilmesi için en önemli araçlardan biri halini almaktadır. Hall'a göre medya gerçekliği yalnızca yeniden üretmekle kalmaz aynı zamanda tanımlar da. Gerçeklik tanımları dilsel pratikler ile üretilir ve gerçeğin "seçilmiş" tanımları temsil edilir. Bu noktada haberi kaleme alan muhabirin bağımsızlığı önem kazanmaktadır. Haber metinlerinde yer alan kavramlar kuşkusuz bazı kaynaklara dayanmaktadır ve bu kaynaklar kendi ideolojilerini haber metinleri üzerinden yeniden üretmektedir. Bu nedenle muhabirin haberi hangi kaynaktan edindiği ve haberde kullandığı kavramların hangi kaynağın ideolojisini yansıttığı önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum yazılı basında olduğu kadar televizyon yayıncılığında da geçerlidir. Yapılan araştırmalar yöneticilerin, muhabire danışacağı akredite kaynağını dikte edebildiğini ortaya koymuştur. İktidarın sözcüsü görevini gören seçilen akredite kaynaklar, ekranda yer almak için heveslidirler ve iktidarın tanımlarını yerleştirmede hiç de uyumsuz davranmazlar.²⁸

Yukarıda da ifade edildiği gibi haber üretim süreçlerinde, haber metinleri içindeki seçili tanımlamalar, kelimeler ve kavramlar, büyük önem arz etmektedir. Çünkü haber kaynakları ile olan ilişkiler, dil içerisinde tekrar kurulmaktadır. Haber metinlerini dilbilim yönüyle değerlendiren İnal da, içinde yaşadığımız dünya hakkında söylenen her sözün, her düşüncenin dilin dolayımını gerektirdiğini ve uzlaşımalsal bir gerçeğin, mutlak bir nesnellüğün ve taraf-sızlığın olanaksız olduğunu vurgulamaktadır.²⁹

Türkiye- Suriye İlişkilerindeki Dönüşümün Haber Diline Etkisi

Çalışmanın başında da ifade edildiği gibi Türkiye Suriye ilişkileri tarihten bu yana istikrarsız bir seyir izlemiş ve iki komşu ülke, kimi dönemlerde çok yakın

26 Levent Yaylagül, Kitle İletişim Kuramları, Ankara, Dipnot Yayınları, 2.Baskı, 2008, s. 102.

27 Yaylagül, a.g.e, s. 98.

28 İliç, a.g.e, s. 119.

29 Ayşe İnal, "Yazılı Basın Haberlerinde "Yapısal" Yanlılık Sorunu", *Toplum ve Bilim*, Sayı 67, s. 114.

Gazi

Akademik
Bakış

217

Cilt 9 Sayı 18
Yaz 2016

iki dost, kimi dönemlerde ise iki düşman ülke olarak konumlanmıştır. İki ülkenin komşu olması ikili ilişkilerdeki gelişmelerin haber değerini artırmıştır. Özellikle 2011 yılından bu yana Suriye’de baş gösteren ve binlerce Suriyelinin hayatını kaybetmesi ve milyonlarca Suriyelinin de ülkelerinden kaçmak zorunda kalarak başta Türkiye olmak üzere çeşitli ülkelerde sığınmacı/mülteci konumuna düşmesi nedeniyle, Suriye konulu haberler medyada sıklıkla yer almıştır.

Çalışmanın bu bölümünde, Türk basınının 2011 öncesi ve sonrasındaki Suriye konulu haberleri incelenmiş ve 2011 yılında iki ülke arasındaki sıcak ilişkilerin aniden dönüşüme uğramasıyla birlikte, haber metnindeki bazı kavramların da eş zamanlı olarak dönüşüme uğradığı tespit edilmiştir. Bu dönüşümde habercilerin temel kaynaklarının başında gelen iktidar temsilcilerinin söylem ve ideolojilerinin de etkili olduğu ileri sürülmektedir.

Çalışmada seçili bazı isim-kavram ve yer adlarının iki ülke arasındaki krizin başladığı 2011 öncesindeki ve sonrasında yayınlanan haber metnlerinde nasıl kullanıldığı karşılaştırılmış ve haber metnindeki bu dönüşümde siyasi iktidarın ideolojik etkisi araştırılmıştır. Çalışma kapsamında, kamu kurumları olmaları ve siyasi iktidarın söylemine daha kolay ve hızlı adapte olabilecekleri varsayımıyla Anadolu Ajansı (AA) ve Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) gibi yayın kuruluşları öncelikli olarak ele alınmış, ayrıca Hürriyet, Milliyet, Sabah gibi ana akım gazeteler ve Sözcü, Cumhuriyet gibi siyasi iktidara muhalif tutum sergileyen yayın kuruluşları ile Ortadoğu, Özgür Gündem gibi farklı ideolojileri temsil ettiği düşünülen gazeteler de yaklaşım farklarını ortaya koymak açısından çalışma kapsamına dahil edilmiştir. Çalışmanın odak noktası; haber metnlerinde kullanılan çeşitli kavramlardan hangisinin doğru olduğunu saptamak değildir. Çalışma, dönüştürülen kavramlardan öncekinin mi yoksa sonrakinin mi doğru kullanım olduğunu sorgulamamakta, yalnızca haber metinleri içindeki kavramların dönüşümüne ve bu dönüşümlerin gerekçelerine odaklanmaktadır.

Görüş

I. Haber Metnlerinde Esad/Esed Dönüşümü

Arapça literatürde “Beşâr Hâfız el-Esad”, İngilizce literatürde “Bessâr Hâfız al-Asâd” olarak geçen Suriye Devlet Başkanı “Beşar Esâd” ismi Türkiye kamuoyunda yeni ortaya çıkmış bir lider ismi değildir. Beşar Esad’dan önce Suriye’yi yöneten baba Hafız Esad da Türk basınında yıllar boyu çeşitli haberlerle yer almıştır. 1971- 2000 yılları arasında Suriye Devlet Başkanlığı görevini yürüten Hafız Esad’dan sonra yönetime oğlu Beşar Esad geçmiştir. 29 yıllık baba Esad dönemi ve sonrasında 2000-2011 yılları arasındaki 11 yıllık Beşar Esad dönemi toplandığında Türk basınının “Suriye Devlet Başkanı Esad” ifadesini 40 yıldır kullandığı görülecektir. Bu nedenle Esad ismi Türk kamuoyu açısından Suriye ile özdeşleşmiştir. Ancak 2011 yılında Suriye’de gelişen olaylar neticesinde iki ülke arasında sert rüzgarların esmeye başlamasıyla, Türk basınının haberlerde Suriye Devlet Başkanı’ndan söz ederken, Esad yerine Esed deme eğilimine gir-

diği gözlenmiştir. Bu değişim ilk olarak Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın konuşmalarında dikkat çekmiştir. 2011 yılı itibarıyla Erdoğan'ın konuşmalarında Esad yerine Esed demeyi tercih ettiği gözlenmiş, Erdoğan'ın bu tercihi bazı basın kuruluşları tarafından da benimsenmiştir. Bu değişime en hızlı ayak uyduran basın kuruluşları arasında devletin resmi yayın organları olan Anadolu Ajansı ve TRT'yi saymak mümkündür. TRT ve Anadolu Ajansı haber dilinde yaklaşık 40 yıldır kullanılan Esad ismini Esed olarak değiştirmiş ve tüm haberlerinde Esed ismini kullanmaya başlamışlardır.

TRT ve Anadolu Ajansındaki bu dil değişimi kamuoyunun da gündemine gelmiş ve bazı köşe yazarları bu değişimde iktidarın etkisi olduğunu iddia ederek, konuyu gündeme taşımışlardır.³⁰ Kamuoyundaki “Esad mı yoksa Esed mi” tartışmaları üzerine Nisan 2012’de Anadolu Ajansı bir açıklama yaparak, haber dilindeki bu değişimin nedenini açıklama ihtiyacı duymuştur. Anadolu Ajansı’nın açıklamasında, “*basın yayın organlarında farklı biçimlerde kullanılan ‘Yabancı Özel Adların Yazılışı’nda birliklilik sağlamak için Türk Dil Kurumu (TDK) ile ortak çalışma gerçekleştirdiği*” vurgulanmış ve bu çalışma sonucunda Esad yerine Esed kullanılmasının daha doğru olacağı kanaatine varıldığı ifade edilmiştir. Açıklamada Türk Dil Kurumu (TDK) uzmanlarının görüşlerine de yer verilmiş ve Esad’dan Esed’e geçişin gerekçeleri şu şekilde ifade edilmiştir:

“TDK uzmanları, son aylarda basın yayın kuruluşlarında sıklıkla adı geçen kişilerin isimlerinin nasıl yazılması gerektiğini AA’nın talebi üzerine yeniden değerlendirdi. TDK uzmanları, basın yayın organlarında ‘Esat, Esad, Eset, Esed’ gibi farklı biçimlerde yazılan ve adının yazımı üzerinde mutabakata varılmayan Suriye Devlet Başkanı’nın adının ‘Beşsar Esed’ olarak kullanılması gerektiğine karar verdi. TDK uzmanları, ‘Arap ve Fars kökenli bazı kişi adları, hem Türkler hem de Araplar ve Farmlar tarafından kullanılmaktadır. Bu tür adlar Türkler tarafından kullanıldığı zaman Türkçe söylenişlerine göre yazılırlar. Aynı isimler Araplar ve Farmlar tarafından kullanıldığında yine Türkçe söyleniş esas alınır; ancak tonlu ünsüzler olduğu gibi kalır: Ahmed, Bedreddin, Muhammed ve Necmeddin’ görüşünü belirttiler.”³¹

Böylelikle, önceki tarihlerde Anadolu Ajansı muhabirleri haberlerinde “Suriye Devlet Başkanı Beşsar Esad” ifadesini kullandıkları, ³² 2012 yılında yapılan bu açıklama sonrasında Anadolu Ajansı’nın tüm muhabir ve editörleri için Esad yerine Esed ifadesinin kullanılması zorunluluğu doğmuştur. Aynı şekilde TRT de haberlerinde de benzer bir yaklaşım sergilenmiş ve TRT de gelen eleş-

30 Yılmaz Özdil, “Esad Deme Esed De” Hürriyet Gazetesi, 26.03.2012, <http://www.hurriyet.com.tr/akepe-deme-ak-de-esad-deme-esed-de-20212376> Erişim Tarihi: 23.04.2016

31 ‘Esad’ mı ‘Esed’ mi polemiginde son noktayı AA koydu, 03.04.2012, <http://www.gazeteciler.com/gundem/esad-mi-esed-mi-polemiginde-son-noktayı-aa-koydu-49970h.html>

32 Hediye Levent, “Türkiye’nin Girişimlerinin Başarılı Olduğundan Hiç Kimse Kuşku Düyamaz” Anadolu Ajansı, 15.05.2009 <http://aa.com.tr/tr/arsiv/turkiyenin-girisimlerinin-basarili-oldugundan-hic-kimse-kusku-duyamaz/428098> Erişim Tarihi: 22.04.2016

tirileri kendi web sayfasında yayınladığı bir haber ile yanıtlamıştır. “TDK TRT’yi teyit etti” başlıklı haber ile yapılan açıklamada şu ifadelere yer verilmiştir:

“Türkiye Radyo Televizyon Kurumu’nun farkı bir kez daha ortaya çıktı. TRT’nin yabancı isimlerin yazılmasında gösterdiği hassasiyet Türk Dil Kurumu tarafından teyit edildi. Bundan böyle Anadolu Ajansı da, Suriye liderinin adını “Esad” şeklinde kullanacak. TRT’nin Türkçe hassasiyeti bütün kurum ve kuruluşlar tarafından biliniyor. TRT’de yazılan her haber, yapılan her programda Türkçe’nin kullanımına büyük önem veriliyor. Özellikle yabancı isimlerin yazılışı konusunda TRT fark oluşturmuş durumda. Son örnek Suriye Devlet Başkanı Beşşar Esad’ın isminin nasıl yazılacağı ile ilgili tartışmalarda ortaya çıktı. Bazı basın yayın kuruluşunda Beşşar Esad’ın soyadı “Esat” veya “Esad” olarak telaffuz edildi. TRT Suriye Devlet Başkanı Beşşar Esad’ın adı ve soyadını başından beri Beşşar Esad olarak kullandı. Türk Dil Kurumu’ndan TRT’yi teyit eden açıklama geldi. Türk Dil Kurumu Suriye Devlet Başkanı Beşşar Esad’ın isim ve soy isminin TRT’de yazıldığı gibi olması gerektiği görüşünü belirtti.”³³

Ancak tartışma bu açıklamayla sona ermemiş Kasım 2012 tarihinde bu kez konu TBMM gündemine taşınmıştır. Ana muhalefet Partisi CHP’nin grup başkan vekili Muharrem İnce’nin verdiği bir soru önergesiyle, “TRT haberlerinde Başbakan ile Esad arasında kavga yokken, dost olduğu, tatil yaptığı günlerde ‘Esad’ di-yordu. Şimdi niye ‘Esad’ diyor?” sorusunu yöneltmiş, Başbakan yardımcısı Bülent Arınç ise bu konuyu Türk Dil Kurumuna sorduklarını belirterek şu cevabı vermiştir:

“Esad ismi aslan, Esad ismi ise bahtiyar, en mutlu anlamlarında farklı manada, iki ayrı isimdir. Esad kelimesinin olumsuz veya aşağılayıcı anlamı yoktur. Medyada değişik şekillerde yazılan ve okunan bu kelime için Anadolu Ajansı tarafından Türk Dil Kurumuna başvurulmuştur. Arap ve Fars kökenli bazı kişi adlarının hem Türkler, hem de Araplar ve Farslar tarafından kullanıldığı anlaşılmıştır. Türk Dil Kurumunca da Suriye Devlet Başkanı’nın adının ‘Beşşar Esad’ olması gereği anlaşıldığından, TRT haber bültenlerinde Beşşar Esad olarak kullanılmaktadır.”³⁴

Bu tartışmadan da görülmektedir ki Suriye Devlet Başkanı’nın isminin haber metinlerinde ne şekilde yer alacağı, dili doğru kullanma tartışmasının ötesinde ideolojik bir saflaşmanın konusu haline gelmiştir. Bu ideolojik saflaşma diğer yayın kuruluşlarını da bir tutum alma zorunluluğu ile karşı karşıya bırakmıştır. TDK, AA, TRT gibi devletin resmi kurumları aracılığıyla yapılan bu

33 “TDK, TRT’yi Teyit Etti”, http://www.trthaber.com/m/?news=tdk-trtyi-teyit-etti&news_id=35212&category_id=9 Erişim Tarihi: 21.04.2016

34 “Esad mı Esad mi?” Vatan Gazetesi, 23 Kasım 2012, <http://www.gazetevatan.com/-esad--mi-esed--mi--494770-gundem/> Erişim Tarihi: 01.05.2016

düzenlemenin yanı sıra iktidardaki Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkanı ve parti sözcülerinin de Esad'dan Esed'e dönüşümü onaylaması karşısında pek çok yayın kuruluşu da kendi haber dillerinde Esad ile Esed arasında bir seçim yapmak zorunluluğu ile karşı karşıya kalmışlardır. Kamuoyunda Adalet ve Kalkınma Partisine sempatisi ve yakınlığıyla bilinen yayın kuruluşları bu tercihi Esed'den yana kullanırken, Adalet ve Kalkınma Partisi'ne muhalif yayınlarıyla gündeme gelen yayın kuruluşlarının ise Esad demeye devam ettikleri gözlenmiştir. Örneğin Sabah gazetesi 2011 tarihli haberlerinde Esad ismini kullanırken,³⁵ ilerleyen tarihlerde haberlerinde Esed demeyi tercih etmiştir.³⁶ Ancak Adalet ve Kalkınma Partisi'ne muhalif çıkışlarıyla gündeme gelen gazeteler ise 2016 yılı itibarıyla haberlerinde Esad isminde herhangi bir değişikliğe gitmemişlerdir. Örneğin Sözcü Gazetesi haber metinlerinde Esad ifadesinden vazgeçmemiştir.³⁷ Aynı durum Cumhuriyet gazetesi için de geçerlidir. Cumhuriyet gazetesi de haber metinlerinde Esad ismini kullanmaya devam etmektedir.³⁸

2. Haber Metinlerinde İŞİD/DAEŞ Dönüşümü

2011 yılından bu yana devam eden ve Türk Dışişleri makamları tarafından da "iç savaş" olarak tanımlanan süreçte Suriye'de oluşan yönetim zafiyeti, çeşitli terör örgütlerinin Suriye'de daha rahat hareket edebilmelerine zemin oluşturmuştur. Kuşkusuz kamuoyunda İŞİD terör örgütü olarak bilinen "Irak Şam İslam Devleti" adlı terör örgütü, bunların başında gelmektedir. İngilizce adı ISIS (Iraq Syria Islamic State- Irak Suriye İslam Devleti) olan ve 2006 sonrasında gelişen bu örgüt "Irak İslam Devleti" olan ilk adını, 2011 yılında değiştirerek, İŞİD adını almıştır. Amerikan Hükümeti ve Birleşmiş Milletler (BM) tarafından daha çok ISIL (Islamic State in Iraq and the Levant- Irak ve Doğu Akdeniz ülkeleri İslam Devleti) olarak tanımlanan örgüt.³⁹ Türkiye kamuoyunda da İŞİD adıyla bilinmektedir. Türkiye'nin ve çeşitli Avrupa ülkelerinin de içinde bulunduğu pek çok büyük çaplı terör saldırısını üstlenen bu örgüt halen Suriye'de etkin bir şekilde varlık göstermektedir. Uluslararası arenada en kanlı en vahşi katliamlara imza atan terör örgütü olarak bilinen bu örgüte ilişkin haberler Türk basınında 2011 yılı itibarıyla İŞİD adıyla verilmiştir. Ancak terör örgütünün isminin sonraki süreçte haber metinlerinde İŞİD'den DAEŞ'e dönüştüğü gözlen-

35 "Rusya Neden Suriye Yönetimini Destekliyor?" Sabah Gazetesi, 15.10.2011, <http://www.sabah.com.tr/dunya/2011/10/15/rusya-neden-suriye-yonetimini-destekliyor> Erişim Tarihi: 01.05.2016

36 "Suriye'de Bir Yıllık Ağır Bilanço", Sabah Gazetesi, 01.01.2013 <http://www.sabah.com.tr/dunya/2013/01/01/suriyede-bir-yillik-agir-bilanco> Erişim Tarihi: 01.05.2016

37 "Esad: Türkiye Suriye'ye Saldırırsa", Sözcü Gazetesi, 12.02.2016, <http://www.sozcu.com.tr/2016/dunya/esad-turkiye-suriyeye-saldirirsa-1088412/> Erişim Tarihi: 01.05.2016

38 "Beşar Esad'dan Türkiye'ye Kardeşlik Mesajı", Cumhuriyet Gazetesi, 24.05.2016 http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/503646/Besar_Esad_dan_Turkiye_ye_kardeslik_mesaji.html Erişim Tarihi: 01.05.2016

39 Faisal Irshaid "Isis, Isil, IS or Daesh? One group, many names", BBC News, 02.12.2015, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-27994277> Erişim Tarihi: 22.04.2016

Gazi

Akademik
Bakış

221

Cilt 9 Sayı 18
Yaz 2016

miştir. Bu dönüşümün esas olarak 2014 yılında gerçekleştiğini söylemek mümkündür. 31 Ekim 2014 tarihinde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Fransa'ya yaptığı resmi ziyarette Fransız mevkidaşı François Hollande ile görüşmesinden sonra düzenlenen ortak basın toplantısında IŞİD yerine "DAEŞ" demeye başladığı gözlenmiştir. Erdoğan düşünce kuruluşu Fransız Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'ndeki (IFRI) konuşmasında da IŞİD'e "DAEŞ" demeyi sürdürmüş ve nihayet Türkiye'ye dönüşünde 2 Kasım'da İstanbul'da düzenlenen bir mitingde de yine "DAEŞ" ifadesini kullanmıştır. Erdoğan IŞİD'in açılımında geçen İslam ifadesini kullanmamak amacıyla örgüte DAEŞ demeyi tercih ettiğini açıklamış ve örgütün İslam'la hiçbir alakası olmadığını kaydetmiştir. Erdoğan, IŞİD'i İslam adıyla yan yana getirmek istemediğini bu yüzden açılımında açıkça "İslam Devleti" geçen IŞİD yerine Arapça kısaltması olan DAEŞ'i (DAESH) tercih ettiğini belirtmiştir.⁴⁰ Bu dönüşümün Fransa seyahatinde ortaya çıkmış olması tesadüf değildir. Örgütten söz edilirken IŞİD yerine DAEŞ isminin kullanılmasını ilk kez dile getiren Fransız Dış İşleri Bakanı Fabius olmuştur. Fabius, "*Bunlar ne devlet, ne de yaptıklarının İslamla bir ilgisi var. Bunlara İslam Devleti diyerek kendi kendimize bu payeyi veriyoruz*" şeklinde bir açıklama yapmıştır.⁴¹ Bu açıklama ile birlikte Fransa hükümeti resmen, örgütün adından "DAEŞ" olarak bahsedilmesi için kampanya başlatmıştır.⁴² Örgütün bu kampanyadan çok rahatsız olduğu ve kendilerinden DAEŞ ismiyle bahsedilmesinden hiç hoşlanmadıkları hatta nefret ettikleri uluslararası basına yansıyan haberler arasında yer almıştır.⁴³ Erdoğan'ın IŞİD yerine DAEŞ ifadesini kullanması da aynı bakış açısıyla değerlendirilmektedir. Fabius'un ardından Fransa Devlet Başkanı Hollande ve Amerika Dışişleri Bakanı John Kerry de DAEŞ ifadesini kullanmıştır. Morin'e göre, bu formül IŞİD ile mücadelede iletişim savaşının bir parçasıdır.⁴⁴ Böylelikle Erdoğan da DAEŞ ifadesini tercih ederek, bu iletişim savaşının bir tarafı olarak konumlanmıştır. Öyle ki Cumhurbaşkanı Erdoğan, Fransız haber kanalı France 24'e verdiği bir röportajda, DAEŞ'le ilgili bir soruda France 24 muhabirinin, "İslam Devleti" tabirini kullanması üzerine, "*Lütfen DAEŞ'e İslam Devleti demeyin. Bu isim İslam'a*

Görüş

Akademik
Bakış

222

Cilt 9 Sayı 18
Yaz 2016

- 40 "Erdoğan Işid'e İlk Kez Daeş Dedi", 31.10.2014, <http://www.habervaktim.com/haber/393034/erdogan-isode-ilk-kez-daes-dedi.html> Erişim Tarihi: 22.04.2016
- 41 Adam Taylor, "France is ditching the 'Islamic State' name — and replacing it with a label the group hates", Washington Post, 17.09.2014 <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2014/09/17/france-is-ditching-the-islamic-state-name-and-replacing-it-with-a-label-the-group-hates/> Erişim Tarihi: 18.04.2016
- 42 Wassim Nasr, "French govt to use Arabic 'Daesh' for Islamic State group", France24, 12.05.2015, <http://www.france24.com/en/20140917-france-switches-arabic-daesh-acronym-islamic-state> Erişim Tarihi: 23.04.2016
- 43 Adam Taylor, "France is ditching the 'Islamic State' name — and replacing it with a label the group hates", Washington Post, 17.09.2014 <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2014/09/17/france-is-ditching-the-islamic-state-name-and-replacing-it-with-a-label-the-group-hates/> Erişim Tarihi: 18.04.2016
- 44 Arzu Çakır Morin, "Fransızlar Neden İşid Değil Daeş Diyor?", Hürriyet Gazetesi, 29.09.2014 http://sosyal.hurriyet.com.tr/yazar/arzu-cakir-morin_510/fransizlar-neden-isis-degil-daes-diyor_27291378

saygısızlık ve bir terör örgütünü devlet kurumuyla eş tutmak anlamına gelmektedir. Benim görüşüme göre terörizmle mücadele bakımından bu yanlış bir yaklaşımdır. Bence sadece DAEŞ demek yeterlidir” görüşünü dile getirmiştir.⁴⁵

Ancak her ne kadar DAEŞ kullanılarak İslam ve Devlet ifadeleri örgüt adından çıkarılmış gibi görünse de esasında IŞİD’in Arapçasının ilk harflerinden oluşan DAEŞ’in açılımına bakıldığında değişen bir şey olmadığı görülmektedir. “Ad-Dawlah al-Islamiyah fil-‘Iraq wa ash-Sham” şeklindeki Arapça açılımından da anlaşılacağı üzere aslında DAEŞ kısaltması da yine İslam ve devlet ifadelerini içermektedir. Ancak dünya liderleri DAEŞ konusunda uzlaşarak, örgüt karşısında birlik görüntüsü vermekte ve bu da Morin’in de ifade ettiği gibi terör örgütüyle verilen iletişim savaşında dünya liderlerinin örgüt karşısında önemli bir ideolojik tutum birlikteliği sergilediği algısı oluşturmaktadır. Milliyet Gazetesi yazarı Mehmet Tezkan ise IŞİD’in yerine DAEŞ konulmasının yabancılaştırma amacı güttüğünü ifade etmiş ve bu kavram dönüşümüyle örgütün Sünni kesimlerde oluşturduğu sempatiyi kırmanın amaçlandığını ifade etmiştir.⁴⁶

Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın IŞİD yerine DAEŞ kullanılması yönündeki telkinleri Türk basınındaki haber dilini etkilemiştir. Anadolu Ajansı ve TRT, haber metinlerinde IŞİD yerine DAEŞ kullanmaya başlamışlardır. Erdoğan’ın DAEŞ kavramının kullanılmasına yönelik açıklamalarından önceki haberlerinde IŞİD kısaltmasını kullanan Anadolu Ajansı’nın Haziran 2014 tarihindeki haberlerinde IŞİD kısaltmasını kullanırken,⁴⁷ Kasım 2014 tarihi itibarıyla haber metinlerinde DAEŞ kısaltmasını kullandığı görülmektedir.⁴⁸ TRT de Anadolu Ajansı gibi Erdoğan’ın söylem değişikliğini takiben haber metinlerinde IŞİD yerine DAEŞ ifadesini kullanmaya başlamıştır. TRT 2014 öncesindeki haberlerinde IŞİD kısaltmasını kullanırken,⁴⁹ Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın ilk kez Fransa’da DAEŞ kısaltmasını kullanmasıyla birlikte haberlerinde DAEŞ kullanımına başlamıştır.⁵⁰ TRT’nin haber metinlerinde IŞİD kullanımını hızla terk etme çaba-

- 45 “Erdoğan, Fransız Muhabirin İslam Devleti İfadesini Düzeltti”, 27.03.2015, <http://www.haberler.com/erdogan-fransiz-muhabirin-islam-devleti-7125227-haberi/> Erişim Tarihi: 23.04.2016
- 46 Mehmet Tezkan, “İşid’di.. Durduk Yerde Deaş Oldu”, Milliyet Gazetesi, 03.11.2014, <http://www.milliyet.com.tr/isis-di-durduk-yerde-deas-oldu/gundem/ydetay/1963887/default.htm> Erişim Tarihi: 23.04.2016
- 47 “IŞİD’in yabancı uyruklu militanları”, Anadolu Ajansı, 29.06.2014, <http://aa.com.tr/tr/dunya/isisin-yabanci-uyruklu-militanlari/147103> Erişim Tarihi: 23.04.2016
- 48 “Suriye’de 2015’in kaybedenleri Esed ve DAEŞ” Anadolu Ajansı, 25.12.2015, <http://aa.com.tr/tr/dunya/suriyede-2015in-kaybedenleri-esed-ve-daes/496277> Erişim Tarihi: 23.04.2016
- 49 “DAİŞ’in Temel Felsefesi ve Dini Referansları Raporu”, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2015 <http://webdosya.diyanet.gov.tr/anasayfa/UserFiles/Document/TextDocs/b7ca135a-c08f-4ee5-892b-4c181663630a.pdf> Erişim Tarihi: 23.04.2016
- 50 “Esed rejimi DAEŞ petrolünün başlıca tüketicisi”, TRTHaber, 11.12.2015 <http://www.trthaber.com/haber/dunya/esed-rejimi-daes-petrolunun-baslica-tuketici-221858.html> Erişim Tarihi: 23.04.2016

Gazi

sına girdiği gözlenmiştir. Ancak TRT'nin haber metinleri incelendiğinde bahsi geçen terör örgütünden DAES mi, DAİŞ mi, yoksa DEAS olarak mı bahsedileceği noktasında bir kafa karışıklığı yaşandığı gözlenmiştir. İncelenen pek çok haberde aynı metnin içinde bile farklı kullanımlar olduğu gözlenmiştir. Bu karmaşanın günümüze kadar hala ortadan kalkmadığı anlaşılmaktadır. Örneğin 2 Mayıs 2016 tarihli bir haberde başlık olarak "DAİŞ Suriye'deki Şaar gaz sahasını ele geçirdi" ifadesi kullanılırken, metinde aynı örgütten DAES diye söz edilmiş ve şu ifadeye yer verilmiştir: "DAES'in Suriye'de etkili olmaya başladığı 2013 ortalarından bu yana stratejisinin önemli bir parçasını enerji sahaları boyunca ilerlemek oluşturuyor."⁵¹

Türk basınının haber metinlerinde IŞİD yerine DAES kullanma gayreti Hürriyet Gazetesi okur Temsilcisi olan Faruk Bildirici'nin bir köşe yazısına da konu olmuştur. Bildirici 6 Temmuz 2015 tarihli "Gücün Söyleme Etkisi" başlıklı köşe yazısında "Medya kendi dilini, karşısındakinin gücüne bakarak değiştirmeli mi?" sorusunu sormuş ve şu ifadelere yer vermiştir:

"Erdoğan'ın geçen yılki Fransa ziyareti sırasında "DEAS" kısaltmasını kullanmasının ardından bir karmaşa başlamıştı. Kimileri IŞİD demeye devam ederken, özellikle hükümete yakın medya IŞİD'i bırakıp "DEAS" diye yazmayı tercih etmişti. Erdoğan'a en hızlı şekilde ayak uyduranlar Dışişleri Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı'ydı; bu iki kurum hemen IŞİD'den DEAS'a dönmüştü. Dışişleri, "Türkçe yazışmalarda 'DEAS', İngilizce yazışmalarda 'DEASH' kısaltmasına yer verilmesi" talimatını içeren genelge bile göndermişti. Tabii Başbakan Davutoğlu, bakanlar, bürokratlar, kimi uzmanlar ve medyanın bir bölümü de hemen IŞİD kısaltmasını terk etmişlerdi. Fakat Erdoğan'ın tercihi probleliydi. Birincisi, Türkçe yerine Arapça ismin kısaltmasını tercih etmesinin nedenini açıklamadı. İkincisi, Arapça bilenler "Devlet ül İslâmiyye fi'l Irak ve Şam"ın kısaltmasını DEAS değil, DAES diye yazıyor. Fransa başta olmak üzere çoğu Avrupa ülkesinde de DAES kullanılıyor. Bu nedenlerle Erdoğan'ın yanlış söylemine uyum öyle kolay değildi. Nitekim bakıyorum son zamanlarda, hükümete yakın medya kuruluşları bile Erdoğan'ın söylemine ayak uydurma çabasından vazgeçti. IŞİD demeyi bırakan iktidara yakın medyada DAES kısaltması baskın duruma geçti. Anadolu Ajansı, Sabah, Akşam ve Akit gazeteleri ile A Haber ve TGRT televizyonları, haberlerinde artık DAES'i tercih ediyor. TRT ise yayınlarında daha çok DAİŞ kısaltmasına yer veriyor."⁵²

51 "DAİŞ Suriye'deki Şaar gaz sahasını ele geçirdi", TRTHaber, 02.05.2016, <http://www.trthaber.com/haber/dunya/dais-suriyedeki-saar-gaz-sahasini-ele-gecirdi-248240.html> Erişim Tarihi:19.05.2016

52 Faruk Bildirici, "Gücün Söyleme Etkisi", Hürriyet, 6 Temmuz 2015, http://sosyal.hurriyet.com.tr/Yazar/Faruk-Bildirici_484/Gucun-soyleme-etkisi_29467605 Erişim Tarihi: 20.04.2016

3. Haber Metinlerinde Kobani^{53*} / Ayn el Arab^{54**} Dönüşümü

Türkiye'nin Şanlıurfa ilinin Suruç ilçesinin güneyinde yer alan ve Türk basınında 2012 yılı itibarıyla ağırlıklı olarak *Kobani* ya da *Kobane* gibi isimlerle yer alan Suriye sınırları içindeki bu sınır kenti Suriye'deki iç savaş sürecinde çatışmaların merkezlerinden biri olmuştur. 2012 yılına kadar Türk kamuoyunun gündemine çok da gelmeyen bu kent, 2012 yılında Suriye ordusunun geri çekilmesi üzerine, PKK terör örgütünün Suriye kanadı olan "Demokratik Birlik Partisi" (PYD)'nin kontrolüne geçmiştir.⁵⁵ Suriyeli PKK'lıların kurduğu PYD Ayn el Arab'ı işgal ederek "demokratik özerklik" ilan etmiş ve şehrin adını değiştirip *Kobane* yapmıştır.⁵⁶ Böylelikle bu bölge daha çok *Kobani* ismiyle Türk basınının gündeminde yer bulmaya başlamıştır. 2014 ve 2015 yıllarında IŞİD'in yoğun saldırılarına maruz kalan bu bölgede PKK'nın Suriye'deki silahlı kolu olan YPG ile IŞİD arasında yoğun silahlı çatışmalar yaşanmış ve bölgenin kimi dönemler IŞİD'in kontrolüne geçtiği kimi dönemlerde ise PYD'nin kontrolüne geçtiğine ilişkin haberler yayınlanmıştır. Bu çalışmanın tamamlandığı Mayıs 2016 tarihinde ise bölgenin kontrolünün kimde olduğuna ilişkin kesin bir tespit yapmak henüz mümkün değildir. Zira çatışmalar sürmektedir. Bölgeden gün be gün farklı haberler gelmektedir. Farklı kaynakların propaganda amaçlı yaydıkları bilgiler ise bu süreçte kafa karışıklığı yaratmaktadır.⁵⁷ Esasen çalışmanın odağı da bu değildir. Çalışma bölgeye verilen adın gelişen süreç içinde dönüşüme uğramasını konu edinmektedir.

Esasında bölgenin tarihçesine bakıldığında bu bölgenin çeşitli dönemlerde farklı isimlerle anıldığı anlaşılmaktadır. İngilizce *Company* yani *şirket* adından türetilen *Kobani* ismi, 1911 yılında Bağdat Demir Yolu'nu yapan Deutsche

53 * Bu bölgeyi adlandıran haber metinlerinde Kobani ve Kobane gibi farklı yazılışlar gözlenmiştir. Sol ağırlıklı ve Kürt milliyetçisi yayınlarıyla tanınan yayın kuruluşlarının daha çok Kobane ifadesini tercih ettiği gözlenmiş ancak Kobani ismi medyada daha yaygın olarak kullanıldığı için çalışmada Kobani ifadesi Kobane'yi de kapsayacak şekilde ele alınmıştır. Burada dikkat çekilen esas husus, Kobani ya da Kobane yazılışındaki farklar değil, yayıncı kuruluşun Ayn el Arab yerine Kobani/Kobane ifadesini tercih etmiş olmasıdır.

54 ** Ayn el Arab ifadesi de çeşitli yayın kuruluşlarının haberlerinde farklı şekillerde yazılmıştır. Ayn'el Arap ya da Ayn el Arab gibi farklı yazımlar bu çalışmanın odağı göz önünde bulundurulduğunda aslında aynı anlamı ifade etmektedir. Her iki yazım şekli de Kobani/Kobane ifadesini reddeden bir yaklaşımdır. Bu nedenle çalışmada Ayn el Arab ifadesi Ayn'el Arap gibi diğer yazım şekillerini de kapsayacak şekilde ele alınmıştır.

55 Rasim Bozbuğa, "Arappınar (Kobani-Ayn el Arap) Savaşı ve Türkiye", 21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü Ortadoğu ve Afrika Araştırmalar Merkezi, 12 Kasım 2014, <http://www.21yyte.org/tr/arastirma/orta-dogu-ve-afrika-arastirmalari-merkezi/2014/11/12/7853/arappinar-kobani-aynal-arap-savasi-ve-turkiye> Erişim Tarihi: 29.03.2016

56 Soner Yalçın, "Ayn el Arap", *Sözcü Gazetesi*, 1 Ekim 2014, <http://www.sozcu.com.tr/2014/yazarlar/soner-yalcin/ayn-el-arap-613043/> Erişim Tarihi: 18.05.2016

57 PYD Kaynakları Kobani'nin geri alındığını iddia ederken, IŞİD kaynakları ise bölgenin kontrolünün kendilerinde olduğunu iddia eden haberler yayınlamaktadır. Her iki örgütün de kendi yayın organlarında yer alan bu tür haberler objektif haber olarak değil, örgüt propagandası olarak değerlendirilmektedir.

Bank şirketine gönderme yapmaktadır.⁵⁸ Deutsche Bank, bu bölgede kurduğu demiryolu istasyonuna *kompany* adını vermiştir.⁵⁹ *Kompany* isminin zaman içinde *Kobani*'ye dönüştüğü ifade edilmektedir. Osmanlı Devleti ise, 170 köyün dahil olduğu bölgeye Osmanlıca *Arappınar* bazı kaynaklara göre ise *Arapbahar*⁶⁰ adını vermiştir. Ancak Suriye Hükümeti 1980'lerde Araplaştırma politikaları gereğince Osmanlıca'daki *Arappınar* adını çevirerek bölgeye *Ayn el Arab* adını vermiştir.⁶¹

2014 ve 2015 yıllarında bahsi geçen bölgedeki çatışmaların yoğunluk kazanması üzerine Türk basınında daha geniş yer bulmaya başlayan bu bölgedeki çatışmalara ilişkin haberler 11 Ekim 2014 tarihine kadar ana akım medyada ağırlıklı olarak *Kobani* ismiyle yayınlanmıştır. Bu tarihe kadar Anadolu Ajansı ve TRT gibi devlet kurumlarının yanı sıra, Hürriyet, Milliyet gibi ana akım gazeteler de bölgeden bahsederken *Kobani* ifadesini kullanmışlardır. Ancak olayların başladığı ilk günden bu yana Milliyetçi Hareket Partisi (MHP)'ne yakınlığıyla bilinen Ortadoğu gazetesi hem bu bölge hakkındaki haberlerinde hem de köşe yazılarında *Kobani* yerine *Ayn el Arab* ismini kullanmıştır.⁶² MHP'nin siyasi tutumu ve parti söylemleri ile paralel hareket eden Ortadoğu gazetesinin bu ismi kullanmasının nedeni, Kürtçeleşmiş bir isim olan *Kobani* ismini ve bölgenin aslında bir Kürt bölgesi olmasını reddeden bir yaklaşımın ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır. MHP ve Büyük Birlik Partisi (BBP) gibi milliyetçi partilerin *Kobani* yerine *Ayn El Arab* ifadesinin kullanılması konusunda gösterdiği hassasiyet, BBP Genel Başkanı Mustafa Destici'nin sözlerine şu şekilde yansımıştır:

*"Öncelikle başta Başbakan'a da söylüyorum. Onların dilini, literatürünü kullanmamalarını söylüyorum. Oranın adı Rojava değil, Kuzey Suriye, Kobani değil Ayn el Arap, Roboski değil, Uludere, Amed değil, Diyarbakır, hiç kimse onların literatürünü, dilini konuşmasın, onlar bunları bilinçli kullanıyorlar çünkü ileride kurmayı düşündükleri devletin şehirleri olarak bu millete alıştırmaya çalışıyorlar. Birileri alışıyor olabilir, birileri onlarla yol yürüyor olabilir ama biz alışmadık, alışmayacağız, alışılmasına da müsaade etmeyeceğiz."*⁶³

58 "Isis in Kobani: Turkey's act of abandonment may mark an 'irrevocable breach' with Kurds across the region" - The Independent, 07.10. 2014; <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/isis-in-kobani-turkey-s-act-of-abandonment-may-mark-an-irrevocable-breach-with-kurds-across-the-9780941.html> Erişim Tarihi: 19.05.2016

59 Yalçın, a.g.e..

60 Kheder Khaddour, Kevin Mazur, "The Struggle for Syria's Regions" Middle East Research and Information Project, <http://www.merip.org/mer/mer269/struggle-syrias-regions> Erişim Tarihi: 19.05.2016

61 Fehim Taştekin, "Ne 'Ayn'ı gördüm ne 'Arab'! Bırakın Kobani kalsın!", Radikal Gazetesi, 10.11.2014 <http://www.radikal.com.tr/yazarlar/fehim-tastekin/ne-ayni-gordum-ne-arabi-birakin-kobani-kalsin-1227432/> Erişim Tarihi: 18.05.2016

62 Orhan Karataş, "Ayn el Arab İhanetin Neresinde?" Ortadoğu Gazetesi, 23.10.2014, <http://www.ortadogugazetesi.net/makale.php?id=17615>

63 http://www.bbp.org.tr/m/haber_detail.php?haberid=5562

Destici'nin dile getirdiği bu hassasiyet bir süre MHP, BBP gibi muhalefetteki milliyetçi partiler ve bu partilere yakınlığıyla bilinen yayın kuruluşları ile sınırlı kalmıştır. MHP ve BBP'den yapılan açıklamalar ana akım medyanın haber dilinde her hangi bir değişikliğe neden olmamıştır. Başta devletin resmi yayın kuruluşları olan Anadolu Ajansı ve TRT olmak üzere ana akım medyanın da *Kobani* yerine *Ayn el Arab* ismini kullanmaya başlaması ise dönemin iktidar partisi olan Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkan Yardımcısı ve parti sözcüsü Beşir Atalay'ın uyarısı ile gerçekleşmiştir. 10 Ekim 2014 tarihli basın toplantısında Atalay bölgenin adının *Kobani* değil *Ayn el Arab* olduğunu ifade etmiştir.⁶⁴ Anadolu Ajansı Atalay'ın konuşmasının ilgili kısmını şu şekilde aktarmıştır:

*"Atalay, hükümetin Suriye politikasıyla ilgili açıklamalarına dikkat edilmesini arzuladıklarını belirterek, "Yani, bu Kobani, esas ismi de Ayn El-Arab'dır, biliyorsunuz, Kobani sonradan çıkarılan bir isimdir, oranın ismi Ayn El-Arab'dır, orayla ilgili de Türkiye ilk günden itibaren çok sorumlu bir politika izliyor" dedi"*⁶⁵

Atalay'ın bu sözleri bazı yayın kuruluşlarınca *"Atalay Kızdırdı"* başlığıyla verilmiştir.⁶⁶ Atalay'ın *Kobani* yerine *Ayn el Arab* ismini önererek, Kürtleri kızdırdığını hatta *"delirttiğini"* iddia eden bu bakış açısı, konunun sadece basit bir isim değişikliğinden ibaret olmadığını, bu kavram dönüşümünün ideolojik ve politik bir tutumun göstergesi olduğunu kavramak bakımından önemlidir. Bu bakış açısını açıkça dile getiren Birgün Gazetesi yazarlardan Ünal Özmen, *"Kobane Sadece Şehir İsmi Değil"* başlıklı köşe yazısında şu ifadeleri kullanmaktadır:

*"Kobane, artık bir isim olmasının ötesinde sol literatüre girmeyi hak etmiş politik bir kavramdır. Kürt siyasi hareketinin Kobane deneyimine, özerkliği ni korusa bile muhtemeldir ki orada hayata geçirilen yönetim biçimine yaşam hakkı tanınmayacaktır. Fakat bir buçuk asır önce hepi topu iki ay ayakta kalan Paris Komünü gibi tarihe iz bırakacağı kesindir. Oradaki yönetim deneyimi hakkında az buçuk bilgisi olanlar bunun bir abartı olmadığını bilirler ve bu tespitime hak verirler."*⁶⁷

Beşir Atalay'ın açıklamadan kısa bir süre sonra 27 Ekim 2014 tarihinde ise Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan da benzer bir çıkış yapmış ve

64 "Kobani mi Ayn'el Arap mı? Beşir Atalay Kızdırdı", 10.10.2014, <http://www.internethaber.com/kobani-mi-ayn-el-arab-mi-atalay-kizdirdi-728970h.htm> Erişim Tarihi, 18.05.2016

65 "Kobani'de PYD militanları dışında kimse kalmadı" Anadolu Ajansı, 10.10.2014, <http://aa.com.tr/tr/politika/kobanide-pyd-militanlari-disinda-kimse-kalmadi/112333> Erişim Tarihi, 18.05.2016

66 "Kobani mi Ayn el Arab mı? Beşir Atalay Kızdırdı", 10.10.2014, <http://www.internethaber.com/kobani-mi-ayn-el-arab-mi-atalay-kizdirdi-728970h.htm> Erişim Tarihi, 18.05.2016

67 Ünal Özmen, "Kobane Sadece Bir Şehir İsmi Değil", Birgün Gazetesi, 24.10.2014, <http://www.birgun.net/haber-detay/kobane-sadece-sehir-ismi-degil-80292.html> Erişim Tarihi, 18.05.2016

bölgenin adının *Ayn el Arab* olduğunu ifade etmiştir. Erdoğan'ın açıklaması basına "*Cumhurbaşkanı'na göre Kobani değil Ayn'el Arap*" başlığıyla yansımıştır.⁶⁸ Erdoğan'ın açıklamasında yer alan şu ifadeler ise dikkat çekicidir: "*Aslında, adı üzerinde, Ayn'el Arap'tır. Daha sonra bu Kobani'ye dönüşmüştür.*"⁶⁹

Hem Adalet ve Kalkınma Partisi yetkililerinden hem de Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan gelen açıklamalar başta TRT ve Anadolu Ajansı gibi devletin resmi yayın kuruluşları olmak üzere pek çok basın kuruluşunu da *Kobani* kavramının haber dilindeki dönüşümü konusunda harekete geçirmiştir. Bu açıklamalardan önce örneğin 2013 tarihli haberlerinde bölgeden sadece *Kobani* olarak bahseden Anadolu Ajansı, Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Beşir Atalay'ın açıklamaları sonrasında haber metinlerinde bir süre *Kobani* ve *Ayn el Arab* isimlerini birlikte kullanmış sonrasında ise yalnızca *Ayn el Arab* ismini kullanmaya başlamıştır. Anadolu Ajansı'nın 11 Ağustos 2013 tarihli "*Bayram Ateşkesi Sona Erdi*" başlıklı haberi incelendiğinde AA Erbil muhabiri Adem Demir imzasını taşıyan haberde, "*Kobani*" ve "*Kobanili*" gibi ifadelerin geçtiği görülmektedir.⁷⁰ Ancak Ekim 2014 sonrasındaki haberler incelendiğinde *Ayn el Arab* isminin vurgulandığı ancak *Kobani* isminin de parantez içinde olsa da metnin içinde korunduğu gözlenmiştir. Örneğin 5 Kasım 2014 tarihli "*Savaş Nedeniyle 6 Milyona Yakın Suriyeli Yerinden Oldu*" başlıklı Anadolu Ajansı haberinde "*Türkiye'nin özellikle Ayn el Arap'tan (Kobani) gelen 180 binden fazla kişiyi tek seferde topraklarına kabul ettiğine vurgu yapıldı.*"⁷¹ İfadesi yer almaktadır. Ancak Anadolu Ajansı'nın parantez kullanımı konusunda net bir tutum sergilemediği de gözlenmiştir. Yukarıdaki örnekte de görüldüğü gibi bazı haberlerinde bölgeden *Ayn el Arab* olarak bahseden ajans, parantez içine *Kobani*'yi alırken, bazı başka haberlerinde de bölgeden *Kobani* adıyla bahsetmiş ve parantez içine *Ayn el Arab* ifadesini almayı tercih etmiştir. 31 Ocak 2015 tarihli "*Kobani'nin Bir Bölümü Harabe Bırakılacak*" başlıklı Anadolu Ajansı haberi bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Haberin başlığında *Kobani* ismi bulunmakta, ancak haberin gövdesinde, "*enkaza dönen Halep'e bağlı Kobani'deki (Ayn el Arap) bazı yerleşim biriminin, teröre dikkat çekmek amacıyla bir süre harabe bırakılması planlanıyor.*"⁷² ifadesi yer almaktadır.

Benzer bir durum TRT için de geçerlidir. Atalay'ın açıklamasının hemen ardından 23 Ekim 2014 tarihinde yayınlanan "*Kobani'de Çatışmalar Şiddetlendi*"

68 "Cumhurbaşkanı'na göre Kobani değil Ayn'el Arap" <http://arsiv.taraf.com.tr/haber-cumhurbaşkanina-gore-kobani-degil-aynel-arap-166860/>

69 "Cumhurbaşkanı'na göre Kobani değil Ayn'el Arap" <http://arsiv.taraf.com.tr/haber-cumhurbaşkanina-gore-kobani-degil-aynel-arap-166860/>

70 "Bayram Ateşkesi Sona Erdi", Anadolu Ajansı, 11.08.2013, <http://aa.com.tr/tr/dunya/bayram-ateskesi-sona-erdi/226415> Erişim Tarihi: 21.04.2016

71 "Savaş Nedeniyle 6 Milyona Yakın Suriyeli Yerinden Oldu", Anadolu Ajansı, 05.11.2014, <http://aa.com.tr/tr/dunya/savas-nedeniyle-6-milyona-yakin-suriyeli-yerinden-oldu/104382> Erişim Tarihi: 23.04.2016

72 "Kobani'nin Bir Bölümü Harabe Bırakılacak", Anadolu Ajansı, 31.01.2014, <http://aa.com.tr/tr/pg/foto-galeri/kobaninin-bir-bolumu-harabe-birakilacak/0> Erişim Tarihi: 23.04.2016

başlıklı haberin başlığında yalnızca *Kobani* ismi kullanılmış, haberin gövdesinde ise, *Kobani (Ayn el Arap)* ifadesine yer verilmiştir.⁷³ Ana akım medyaya bakıldığında ise *Ayn el Arab* ifadesinin siyasi iktidara yakınlığı ile bilinen Sabah gazetesi gibi gazetelerde hızla benimsendiği görülmektedir. Sabah Gazetesi *Esed* ve *DAEŞ* örneklerinde olduğu gibi haber metinlerinde *Kobani* yerine *Ayn el Arab* ismini kullanıma sokmuştur. Ancak TRT ve Anadolu Ajansı'nın aksine Sabah gazetesi başlıklarda da *Ayn el Arab* ismini kullanmakta ve *Kobani* ismini ise metin içinde ancak parantez içinde kullanmaktadır.⁷⁴ Diğer yandan Birgün gibi sol ağırlıklı yayınlarıyla öne çıkan ve Özgür Gündem gibi PKK sempaticisi olarak bilinen yayın kuruluşları ise siyasi iktidardan ve Cumhurbaşkanından gelen çağrılara rağmen, *Ayn el Arab* ismini haber metinlerinde benimsememiştir ve *Kobane* ismini kullanmaya devam etmişlerdir.⁷⁵

SONUÇ

Çalışmada incelenen üç örnekte de görüldüğü gibi, siyasi atmosferin değişime uğraması ile birlikte haber dilinde de keskin bir dönüşüm gözlenmiştir. Basın kuruluşlarının haber dilini siyasi atmosfere göre şekillendirmesi ve kavramları dönüştürmesinde en büyük pay kuşkusuz siyasi iktidar sahiplerinin söylem, çağrı ve önerileri olmuştur. Haber metinleri içerisinde dönüştürülen her bir kavram ile yeni anlam inşası süreci yaşanmıştır. İŞİD yerine DAEŞ ya da ESAD yerine ESED denmesi kamuoyunda en azından bir şeylerin değiştiği, dönüştüğü algısının daha kolayca oturmasını sağlamaktadır. Medya bu süreçte tam da Althusser'in ifade ettiği gibi devletin ideolojik aygıtlarından biri olarak önemli rol üstlenmektedir.

Her üç örnekte de dönüştürülen kavramların sözlük anlamlarının ötesinde anlamlar yüklendiği açıktır. Bu anlamlar içinde tarihi kültürel coğrafi vurgular olmakla birlikte ilgili örneklerdeki en belirgin vurgu, kavram seçiminin ideoloji seçimiyle eşdeğer tutulmuş olmasıdır. Basın kuruluşları haber metinlerinde kullanmayı seçtikleri kavramlarla “siyasi iktidardan yana” ya da “siyasi iktidara muhalif” olarak konumlanmışlardır. Basın kuruluşlarının kullanmayı seçtiği kavram, ilgili kuruluşların siyasi ve ideolojik bir tutum aldıklarının göstergesidir. Siyasi iktidarı destekleyen, sempati duyan ya da bir şekilde siyasi iktidar ile karşı karşıya gelmeye çekinen basın kuruluşlarının siyasi iktidarı önerdiği kavramları kullanmaya gayret ettiği gözlenirken, siyasi iktidara muhalif olanların ise diğer kavramlarda ısrarcı olduğu gözlenmiştir.

Haber metinlerinde tercih edilen her bir kavram esasında taraf tutma eylemi olarak değerlendirilebilir. Her bir kavram başka bir ideolojinin ve hat-

73 “Kobani’de çatışmalar şiddetlendi”, Anadolu Ajansı, 23.10.2014, <http://www.trthaber.com/haber/dunya/kobanide-catismalar-siddetlendi-148765.html> Erişim Tarihi: 23.04.2016

74 “Aynel Arap’ta Sessizlik”, Sabah Gazetesi, 29.06.2015, <http://www.sabah.com.tr/gundem/2015/06/29/aynel-arapta-sessizlik> Erişim Tarihi: 23.04.2016

75 “Kobane’de Meclis Üyeleri İçin Eğitim”, Özgür Gündem, 15.04.2016, <http://ozgurgundem.biz/haber/163676/koban-de-meclis-uyeleri-icin-egitim> Erişim Tarihi: 20.04.2016

Gazi

Akademik
Bakış

229

Cilt 9 Sayı 18
Yaz 2016

ta siyasi partinin tercihi olarak konumlandığından, basın kuruluşları da kavram tercihi yaparak aslında bir tutum almakta, taraf belirlemektedir ki bu da Türkiye’de tarafsız haberciliğin ancak bir mit olabileceğini düşündürmektedir.

KAYNAKLAR

Kitaplar

ALEMDAR, Korkmaz, ERDOĞAN, İrfan; Öteki Kuram, Ankara, Erk Yayınları, 2002.

ARMAOĞLU, Fahir; 20. Yüzyıl Türk Siyasi Tarihi, Alkım Yayınları, 14. Baskı, İstanbul.

COWARD, Rosalind ve ELLİS, John; Dil ve Maddecilik-Semiyolojideki Gelişmeler ve Özne Teorisi, çev. Eser Tarım, İstanbul, İletişim Yayınları, 1985.

FİSKE, John; İletişim Çalışmalarına Giriş, çev. Süleyman İrvan, Ankara, 2. Basım, 2003.

-HALL, Stuart; “Kültür, Medya ve İdeolojik Etki”, Medya, İktidar, İdeoloji, çev. ve der. Mehmet Küçük, Ankara, Bilim ve Sanat Yayınevi, 3. Basım, 2005.

-HERMAN, Edward S., CHOMSKY, Noam; Medya Halka Nasıl Evet Dedirtir, çev. B. Akyoldaş, T.Han, M. Çetin, İ.Kaplan. İstanbul, Minerva Yayınlar, 2. Baskı, 1999.

-KARPAT, Kemal H., Kısa Türkiye Tarihi, Timaş Yayınları, 2. Baskı, 2013, İstanbul, s. 238

-YAYLAGÜL, Levent; Kitle İletişim Kuramları, Ankara, Dipnot Yayınları, 2. Baskı, 2008.

Makaleler

ADAKLI, Gülseren; “Gazetecilik etiğini belirleyen yapısal unsurlar: Mülkiyet ve kontrol sorunu”, Televizyon Haberciliğinde Etik, (Editörler) Bülent Çaplı ve Hakan Tuncel, Fersa Yayınevi, Ankara, 2010.

DİJK, Teun. A. Van, “Söylemin Yapıları ve İktidarın Yapıları”, Medya, İktidar, İdeoloji, çev. Mehmet Küçük, Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları, 3. Basım 2005.

GÜNGÖR, Nazife; “Basın İktidar İlişkileri Açısından Türkiye’de Basın Özgürlüğü Tarihsel Bir Çözümleme”, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 13, Sayı: 1-2, 1997.

İLİÇ, Deniz Tansel; *Türkiye’deki Anaakım Televizyon Kanallarında Editoryal Bağımsızlık – Profesyonellik İdeolojisi İlişkisi*, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, Cilt 2, Sayı 4, Eylül 2014.

İNAL, Ayşe; “Yazılı Basın Haberlerinde “Yapısal” Yanlılık Sorunu”, Toplum ve Bilim, Sayı 67.

İNAL, Ayşe; “Haber Üretim Sürecinde İki Farklı Yaklaşım”, İlef Yıllık 8, 1993.

KUT, Gün; “Türk Dış Politikasında Su Sorunu”, Türk Dış Politikasının Analizi, Der: Faruk Sönmezoglu, Der Yayınları, İstanbul, 1994.

Gazete ve Elektronik Kaynaklar

-Al Jazeera, “Türkiye-Suriye İlişkileri: İnişler ve Çıkışlar”, 06.01.2014 <http://www.aljazeera.com.tr/dosya/turkiye-suriye-iliskileri-inisler-ve-cikislar> Erişim Tarihi: 04.05.2016

Görüş

Akademik
Bakış

230

Cilt 9 Sayı 18
Yaz 2016

- Anadolu Ajansı, “Bayram Ateşkesi Sona Erdi”, 11.08.2013, <http://aa.com.tr/tr/dunya/bayram-ateskesi-sona-erdi/226415> Erişim Tarihi: 21.04.2016
- Anadolu Ajansı, “İŞİD’in yabancı uyruklu militanları”, 29.06.2014, <http://aa.com.tr/tr/dunya/isidin-yabanci-uyruklu-militanlari/147103> Erişim Tarihi: 23.04.2016
- Anadolu Ajansı, “Kobani’nin Bir Bölümü Harabe Bırakılacak”, 31.01.2014, <http://aa.com.tr/tr/pg/foto-galeri/kobaninin-bir-bolumu-harabe-birakilacak/0> Erişim Tarihi: 23.04.2016
- Anadolu Ajansı, “Kobani’de PYD militanları dışında kimse kalmadı” 10.10.2014, <http://aa.com.tr/tr/politika/kobanide-pyd-militanlari-disinda-kimsekalmadi/112333> Erişim Tarihi, 18.05.2016
- Anadolu Ajansı, “Savaş Nedeniyle 6 Milyona Yakın Suriyeli Yerinden Oldu”, 05.11.2014, <http://aa.com.tr/tr/dunya/savas-nedeniyle-6-milyona-yakin-suriyeli-yerinden-oldu/104382> Erişim Tarihi: 23.04.2016
- Anadolu Ajansı, “Suriye’de 2015’in kaybedenleri Esed ve DAESH” 25.12.2015,
- Anadolu Ajansı, ‘Esad’ mı ‘Esed’ mi polemğinde son noktayı AA koydu, 03.04.2012, <http://www.gazeteciler.com/gundem/esad-mi-esed-mi-polemiginde-son-noktayı-aa-koydu-49970h.html>
- Anadolu Ajansı, Hediye Levent, “Türkiye’nin Girişimlerinin Başarılı Olduğundan Hiç Kimse Kuşku Duyamaz” 15.05.2009 <http://aa.com.tr/tr/arsiv/turkiyenin-girisimlerinin-basarili-oldugundan-hic-kimse-kusku-duyamaz/428098> Erişim Tarihi: 22.04.2016
- BBC News, Faisal Irshaid “Isis, Isil, IS or Daesh? One group, many names”, BBC News, 02.12.2015, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-27994277> Erişim Tarihi: 22.04.2016
- BBP İnternet Sitesi; http://www.bbp.org.tr/m/haber_detail.php?haberid=5562
- Birgün Gazetesi, Ünal Özmen, “Kobane Sadece Bir Şehir İsmi Değil”, Birgün Gazetesi, 24.10.2014, <http://www.birgun.net/haber-detay/kobane-sadece-sehir-ismi-degil-80292.html> Erişim Tarihi, 18.05.2016
- Cumhuriyet Gazetesi, “Beşar Esad’dan Türkiye’ye Kardeşlik Mesajı”, 24.05.2016 http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/503646/Besar_Esad_dan_Turkiye_ye_kardeslik_mesaji.html Erişim Tarihi: 01.05.2016
- Diyanet İşleri Başkanlığı Web Sitesi, “DAİŞ’in Temel Felsefesi ve Dini Referansları Raporu”, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2015 <http://web-dosya.diyanet.gov.tr/anasayfa/UserFiles/Document/TextDocs/b7ca135a-c08f-4ee5-892b-4c181663630a.pdf> Erişim Tarihi: 23.04.2016
- Fenerbahçe Spor Kulübü Web Sitesi: “Halep’te dostluk kazandı: Al İttihad 2 - 2 Fenerbahçe”, 03.04.2007, <http://www.fenerbahce.org/detay.asp?ContentID=6979> Erişim Tarihi: 04.05.2016

Gazi

-France24, Wassim Nasr, "French govt to use Arabic 'Daesh' for Islamic State group", 12.05.2015, <http://www.france24.com/en/20140917-france-switches-arabic-daesh-acronym-islamic-state> Erişim Tarihi: 23.04.2016

-Haberler İnternet Sitesi,"Erdoğan, Fransız Muhabirin İslam Devleti İfadesini Düzeltti", 27.03.2015, <http://www.haberler.com/erdogan-fransiz-muhabirin-islam-devleti-7125227-haberi/> Erişim Tarihi: 23.04.2016

-Habervaktim İnternet Sitesi: "Erdoğan İsid'e İlk Kez Daeş Dedi", 31.10.2014, <http://www.habervaktim.com/haber/393034/erdogan-iside-ilk-kez-daes-dedi.html> Erişim Tarihi: 22.04.2016

<http://aa.com.tr/tr/dunya/suriyede-2015in-kaybedenleri-esed-ve-daes/496277> Erişim Tarihi: 23.04.2016

-Hürriyet Gazetesi, "Hem Tatil Hem Siyaset İçin Bodrum'da", 05.08.2008 <http://www.hurriyet.com.tr/hem-tatil-hem-siyaset-icin-bodrumda-9588900> Erişim tarihi: 04.05.2016

-Hürriyet Gazetesi, "Suriye ile vize kalktı İşbirliği Konseyi kuruldu", 17.09.2009, <http://www.hurriyet.com.tr/suriye-ile-vize-kalkti-isbirligi-konseyi-kuruldu-12498596> Erişim Tarihi: 04.04.2016

-Hürriyet Gazetesi, "Suriye-Türkiye ilişkilerinde dönüm noktaları" <http://foto-analiz.hurriyet.com.tr/galeridetay/57640/4369/7/suriye-turkiye-iliskilerinde-donum-noktalari> Erişim Tarihi: 04.05.2016

-Hürriyet Gazetesi, Arzu Çakır Morin, "Fransızlar Neden İşid Değil Daeş Diyor?", 29.09.2014 http://sosyal.hurriyet.com.tr/yazar/arzu-cakir-morin_510/fransizlar-neden-isid-degil-daes-diyor_27291378

-Hürriyet Gazetesi, Faruk Bildirici, "Gücün Söyleme Etkisi", 6 Temmuz 2015, http://sosyal.hurriyet.com.tr/Yazar/Faruk-Bildirici_484/Gucun-soyleme-etkisi_29467605 Erişim Tarihi: 20.04.2016

-Hürriyet Gazetesi, Yılmaz Özdil, "Esad Deme Esed De" Hürriyet Gazetesi, 26.03.2012, <http://www.hurriyet.com.tr/akepe-deme-ak-de-esad-deme-esed-de-20212376> Erişim Tarihi: 23.04.2016

-İnternet Haber, "Kobani mi Ayn'el Arap mı? Beşir Atalay Kızdırdı", 10.10.2014, <http://www.internethaber.com/kobani-mi-ayn-el-arab-mi-atalay-kizdirdi-728970h.htm> Erişim Tarihi, 18.05.2016

-Kheder Khaddour, Kevin Mazur, "The Struggle for Syria's Regions" Middle East Research and Information Project, <http://www.merip.org/mer/mer269/struggle-syrias-regions> Erişim Tarihi: 19.05.2016

-Milliyet Gazetesi, "Yine El Muhaberat", 12.05.2013 <http://www.milliyet.com.tr/yine-el-muhaberat/gundem/detay/1707310/default.htm> Erişim Tarihi: 01.05.2016

Görüş

- Milliyet Gazetesi, Mehmet Tezkan, "İşid'di.. Durduk Yerde Deaş Oldu", 03.11.2014, <http://www.milliyet.com.tr/isid-di-durduk-yerde-deas-oldu/gundem/detay/1963887/default.htm> Erişim Tarihi: 23.04.2016
- Milliyet Gazetesi, "Sınır ihlali yapan Suriye uçağı düşürüldü" 23.03.2014, <http://www.milliyet.com.tr/sinirda-savas-ucagi-dustu/gundem/detay/1855930/default.htm> Erişim Tarihi: 04.05.2016
- New York Times, Tim Arango, "Erdogan, Syrian Rebels' Leading Ally, Hesitates" 17.10.2013. http://www.nytimes.com/2013/10/18/world/middleeast/erdogan-syria-rebels-leading-ally-hesitates-31-months-in.html?_r=0 Erişim Tarihi: 04.05.2016
- Ortadoğu Gazetesi, Orhan Karataş, "Ayn el Arab İhanetin Neresinde?" 23.10.2014, <http://www.ortadogugazetesi.net/makale.php?id=17615>
- Özgür Gündem Gazetesi, "Kobane'de Meclis Üyeleri İçin Eğitim", 15.04.2016, <http://ozgurgundem.biz/haber/163676/koban-de-meclis-uyeleri-icin-egitim> Erişim Tarihi: 20.04.2016
- Radikal Gazetesi, Fehim Taştekin, "Ne 'Ayn'ı gördüm ne 'Arab'ı! Bırakın Kobani kalsın!", 10.11.2014 <http://www.radikal.com.tr/yazarlar/fehime-tastekin/ne-ayni-gordum-ne-arabi-birakin-kobani-kalsin-1227432/> Erişim Tarihi: 18.05.2016
- Rasim Bozbuğa, "Arappınar (Kobani-Ayn el Arap) Savaşı ve Türkiye", 21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü Ortadoğu ve Afrika Araştırmalar Merkezi, 12 Kasım 2014, <http://www.21yyte.org/tr/arastirma/orta-dogu-ve-afrika-arastirmalari-merkezi/2014/11/12/7853/arappinar-kobani-ayn-el-arap-savasi-ve-turkiye> Erişim Tarihi: 29.03.2016
- Sabah Gazetesi, "Aynel Arap'ta Sessizlik", 29.06.2015, <http://www.sabah.com.tr/gundem/2015/06/29/aynel-arapta-sessizlik> Erişim Tarihi: 23.04.2016
- Sabah Gazetesi, "Rusya Neden Suriye Yönetimini Destekliyor?", 15.10.2011, <http://www.sabah.com.tr/dunya/2011/10/15/rusya-neden-suriye-yonetimini-destekliyor> Erişim Tarihi: 01.05.2016
- Sabah Gazetesi, "Suriye İkinci Evimizdir", 23 Aralık 2009, http://www.sabah.com.tr/gundem/2009/12/23/suriye_ikinci_evimizdir, Erişim Tarihi: 04.05.2016
- Sabah Gazetesi, "Suriye'de Bir Yıllık Ağır Bilanço", 01.01.2013 <http://www.sabah.com.tr/dunya/2013/01/01/suriyede-bir-yillik-agir-bilanco> Erişim Tarihi: 01.05.2016
- SANA (Suriye Arap Haber Ajansı) web sitesi: <http://www.sana.sy/tr/?p=64918> Erişim Tarihi: 25.04.2016
- Sözcü Gazetesi, "Esad: Türkiye Suriye'ye Saldırırsa", 12.02.2016, <http://www.sozcu.com.tr/2016/dunya/esad-turkiye-suriyeye-saldirirsa-1088412/> Erişim Tarihi: 01.05.2016
- Sözcü Gazetesi, Soner Yalçın, "Ayn'el Arap", 1 Ekim 2014, <http://www.sozcu.com.tr/2014/yazarlar/soner-yalcin/ayn-el-arap-613043/> Erişim Tarihi: 18.05.2016

Gazi

- T.C. Dışişleri Bakanlığı Web Sitesi, "Türkiye - Suriye Siyasi İlişkileri", <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-suriye-siyasi-iliskileri-.tr.mfa> Erişim Tarihi: 04.04.2016
- Taraf Gazetesi, "Cumhurbaşkanı'na göre Kobani değil Ayn'el Arap" <http://arsiv.taraf.com.tr/haber-cumhurbaskanina-gore-kobani-degil-aynel-arap-166860/>
- The Independent, "Isis in Kobani: Turkey's act of abandonment may mark an 'irrevocable breach' with Kurds across the region" 07.10. 2014; <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/isis-in-kobani-turkey-s-act-of-abandonment-may-mark-an-irrevocable-breach-with-kurds-across-the-9780941.html> Erişim Tarihi: 19.05.2016
- TRTHABER, "Esed rejimi DAESH petrolünün başlıca tüketicisi", 11.12.2015 <http://www.trthaber.com/haber/dunya/esed-rejimi-daes-petrolunun-baslica-tuketicisi-221858.html> Erişim Tarihi: 23.04.2016
- TRTHABER, "DAİŞ Suriye'deki Şaar gaz sahasını ele geçirdi", 02.05.2016, <http://www.trthaber.com/haber/dunya/dais-suriyedeki-saar-gaz-sahasini-ele-gecirdi-248240.html> Erişim Tarihi: 19.05.2016
- TRTHABER, "Kobani'de çatışmalar şiddetlendi", 23.10.2014, <http://www.trthaber.com/haber/dunya/kobanide-catismalar-siddetlendi-148765.html> Erişim Tarihi: 23.04.2016
- TRTHABER, "TDK, TRT'yi Teyit Etti", http://www.trthaber.com/m/?news=tdk-trtyi-teyit-etti&news_id=35212&category_id=9 Erişim Tarihi: 21.04.2016
- Vatan Gazetesi, "Esad mı Esed mi?" 23 Kasım 2012, <http://www.gazetevatan.com/-esad--mi--esed--mi--494770-gundem/> Erişim Tarihi: 01.05.2016
- Washington Post, Adam Taylor, "France is ditching the 'Islamic State' name — and replacing it with a label the group hates", 17.09.2014 <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2014/09/17/france-is-ditching-the-islamic-state-name-and-replacing-it-with-a-label-the-group-hates/> Erişim Tarihi: 18.04.2016

Gaz